

Miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplan Finspång 2020 – Underlag för samråd

OM RAPPORTEN:

Titel: Miljökonsekvensbeskrivning Finspång ÖP2020

Version/datum: 2019-01-20

Rapporten bör citeras såhär: Kristoffersson, M. (2019). *Miljökonsekvensbeskrivning Finspång Översiktsplan 2020*. – Underlag för samråd. Calluna AB.

Foton i rapporten: © Calluna AB där inget annat anges

Omslag: Fotograf Sofia Hellstedt

OM UPPDRAGET:

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

På uppdrag av: Finspångs kommun (Adress: Bergslagsvägen 13-15, 612 80 Finspång)

Beställarens kontaktperson: Per Strannelid

Projektledare: Marie Kristoffersson (Calluna AB)

Rapportförfattare: Marie Kristoffersson (Calluna AB)

Ansvarig utredare: Marie Kristoffersson (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Anna Sandström (Calluna AB)

Intern projektkod: ACN0005

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	8
1.1 Översiktsplanens syfte	8
1.2 Miljöbedömning	8
1.3 Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning	9
2 Planförslag och alternativ	10
2.1 Nuläge	10
2.2 Planförslaget Finspång Översiktsplan 2020	10
2.3 Nollalternativ Finspång Översiktsplan 2011	11
2.4 Relaterad planering	11
3 Skyddade områden, miljömål och miljö kvalitetsnormer	11
3.1 Riksintressen	12
3.2 Skyddade områden	13
3.3 Skyddade arter	14
3.4 Strandskydd	14
3.5 Dricksvattenförekomster	15
3.6 Miljömål	15
3.7 Miljö kvalitetsnormer	15
4 Miljökonsekvenser	17
4.1 Naturmiljö och friluftsliv	17
4.2 Kulturmiljö	21
4.3 Vatten	24
4.4 Energi och klimat	27
4.5 Klimatanpassning	29
4.6 Hälsa och säkerhet	31
5 Miljöbedömning	34
5.1 Uppfyllelse miljömål och miljö kvalitetsnormer	35
5.2 Avstämning riksintressen och skydd	39
5.3 Avstämning Miljö kvalitetsnormer	40
5.4 Kumulativa effekter	41
5.5 Målkonflikter	42
5.6 Osäkerheter	43
5.7 Samlad bedömning av miljö påverkan	43
6 Social och ekonomisk hållbarhet	45
6.1 Social hållbarhet	45
6.2 Ekonomisk hållbarhet	45
7 Förebyggande åtgärder	45

8 Uppföljning **46**

Referenser **47**

Sammanfattning

Hela Finspång växer vilket får konsekvenser för miljön. Översiktsplan Finspång 2020 visar hur kommunen ska möta den nuvarande bostadsbristen samt planerad befolkningsökning från 22 000 till 30 000 invånare. Den nya översiktsplanen visar var nya bostäder, verksamheter och service kan etableras och hur lokala, nationella och globala mål om hållbar tillväxt kan uppfyllas. Översiktsplanens miljökonsekvenser har varit en naturlig del i hela processen där frågor som klimatanpassning och social hållbarhet fått ökad tyngd jämfört med tidigare planer. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med Miljöbalkens bestämmelser. Totalt har sex miljöaspekter bedömts, natur och friluftsliv, kulturmiljö, vatten, energi och klimat, klimatanpassning, hälsa och säkerhet. Kommunens förutsättningar beskrivs och konsekvenserna av planförslaget bedöms i jämförelse med gällande översiktsplan från 2011. Konsekvenserna har bedömts i en fyrgradig skala: positiva, neutrala, små och stora negativa konsekvenser.

Finspångs kommun erbjuder en omväxlande natur med en rik historia att värna i den fortsatta planeringen. Särskilt värdefulla områden kan ha skydd som riksintresse, naturreservat, biotopskydd eller ingå i det europeiska nätverket Natura 2000. Stränder och viktiga landskapselement som stenmurar och alléer omfattas av generellt skydd. För att skydda människors hälsa och miljön ska nationella normer rörande luft- och vattenkvalitet samt buller uppfyllas.

Finspångs tätort är viktig för hela kommunens utveckling och merparten av den önskade befolkningsökningen och tillväxten bedöms ske i Finspångs tätort med omland. Utvecklingen på landsbygden ska i första hand ske i de prioriterade orterna Hällestad Borggård, Igelfors och Rejmyre som ska erbjuda en basservice både för orten och omgivande landsbygd. Även övriga orter kan ha verksamheter, kommersiell och offentlig service och kollektivtrafik men i varierande omfattning. Landsbygden utgör merparten av Finspångs yta och utgörs till största delen av produktionsmark för skogs- och jordbruksnäringen. Dessa marker rymmer stora biologiska värden som i många fall är beroende av ett aktivt lantbruk. När mark tas i anspråk för nya ändamål medför detta påverkan och effekter på olika miljöaspekter.

Konsekvensbedömning

I översiktsplanen redovisas åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter och relevanta frågeställningar har identifierats. Mål, strategier och riktlinjer för att hantera problem redovisas. Ställningstaganden i översiktsplanen baseras på interna styrdokument och planeringsunderlag samt kunskap i form av externa rapporter och planeringsunderlag. Planens redovisning av påverkan och effekter på identifierade miljöaspekter bedöms som rimlig vad gäller detaljeringsnivå och slutsatser. Frågor som bör hanteras i relaterad planering eller formell prövning redovisas tydligt. Här nedan redovisas kort de konsekvenser som Översiktsplanen 2020 bedöms medföra:

- Naturmiljö och friluftsliv

Ny mark tas i anspråk för utveckling vilket bland annat berör två områden av riksintresse. Intresset att skapa tätare orter och stråk prioriteras framför jordbruk och friluftsliv. Utvecklad strategi med tydliga och motiverade riktlinjer för lokalisering, utformning och placering av ny bebyggelse har tagits fram som underlag för prövning av bygglov. Grön- och blåstruktur hanteras generellt som en resurs för utveckling av attraktiva boendemiljöer vilket skapar möjlighet för bevarade naturvärden och ökade värden för friluftslivet. Konsekvenserna av genomförandet av ÖP bedöms som små negativa då markanspråket innebär att arter och naturmiljöer kan påverkas negativt.

- Kulturmiljö

Markanspråket medför risk för påverkan av kulturmiljöer. Förbättrade kunskapsunderlag och tydliga riktlinjer ger möjligheter att förvalta kulturhistoriska värden. Under förutsättning att ny kunskap och översiktsplanens riktlinjer tillämpas bedöms konsekvenserna som neutrala. Det finns dock risk för att negativa konsekvenser kan uppstå på värden kopplade till fornminnen vilket behöver hanteras i fortsatt planering.

- Vattenmiljö

Många av kommunens sjöar är påverkade av övergödning där enskilda avlopp är en av orsakerna. Enligt kommunens strategi för landsbygd och orter ska ny bebyggelse i första hand utvecklas i orter där service bla i form av vatten och avlopp kan tillhandahållas. För ny bebyggelse utanför DP krävs att hållbar VA-lösning kan säkerställas innan positivt förhandsbesked kan ges. Ställningstagande i ÖP ger underlag för fortsatt VA-planering vilket ger möjlighet till positiva konsekvenser där vattenkvalitetsnormer kan uppnås.

- Energi och klimat

Förutsättningarna för en klimatsmart kommun påverkas av hur vi reser och hur vi värmer våra hus. Planerad bebyggelseutveckling baseras på stråktänkande och förtätning av tätorter för att stödja kollektivtrafik och fjärrvärmeutbyggnad. Hållbara färdstätt prioriteras i planeringen och särskilt i Finspångs centrum. Fyrstegsprincipen är vägledande.

Förutsättningar för förtätning är tydligare vilket ger positiva konsekvenser för det fortsatta arbetet att minska klimatpåverkan.

- Klimatanpassning

Den pågående klimatförändringen förväntas öka antalet skyfall samt frekvensen av perioder med höga temperaturer. Ställningstaganden och riktlinjer som kan bidra till att förebygga konsekvenserna av ett ändrat klimat redovisas i översiktsplanen vilket skapar goda möjligheter för ett fördjupat arbete med klimatanpassning och ge positiva konsekvenser.

- Hälsa och säkerhet

Förtätning i anslutning till vägar och verksamheter ökar risken för bullerpåverkan och olyckor med farligt gods. Industriarvet i form av många förorenade områden påverkar mark- och vattenmiljön samt förutsättningarna för framtida markanvändning. Tydlig redovisning av förutsättningar, hänsyn, strategier och riktlinjer för att hantera kända risker för hälsa och säkerhet skapar möjligheter för att hantera dessa frågor i planeringen. ÖP 2020 skapar förutsättningar för omplacering av verksamheter med farligt gods till nya perifera lägen. Sanering av förorenad mark inom utvecklingsområden bedöms ge positiva konsekvenser.

Sammanvägd bedömning

För miljöaspekterna vatten, energi och klimat, klimatanpassning samt hälsa och säkerhet bedöms konsekvenserna kunna bli positiva. För kulturmiljö bedöms konsekvenserna kunna bli neutrala. För natur och friluftsliv bedöms små negativa konsekvenser kunna uppstå. Inga stora konsekvenser och betydande negativa effekter bedöms behöva uppstå av föreslagen översiktsplan. ÖP 2011 bedöms i jämförelse enbart bidra med positiva konsekvenser för miljöaspekten energi och klimat. Övriga miljöaspekter bedöms ge neutrala eller negativa konsekvenser.

Översiktsplanen har strävat efter att tillgodose riksintressen, vattenskyddsområden, strandskydd och natura 2000-områden i sin planering av mark- och vattenanvändning. Ett par

utvecklingsområden ligger inom påverkanszoner för vattenskyddsområden och föreskrifter behöver beaktas.

Miljö kvalitetsnormer för luft och buller bedöms inte överskridas. För miljö kvalitetsnormer för ytvatten krävs aktivt arbete för att uppnå beslutade kvalitetskrav till år 2027. Detta behöver hanteras i den fortsatta planeringsprocessen och arbetet med nya fördjupade planerings- och kunskapsunderlag prioriteras.

Ställningstaganden i översiktsplanen visar god överensstämmelse med beslutade nationella miljömål. I vissa övergripande frågeställningar finns målkonflikter samt kumulativa effekter som kräver en fördjupad analys i den fortsatta planeringen.

Att genomföra och följa upp

Översiktsplanen ger underlag för detaljplanering och bygglovgivning där beslutade riktlinjer och inriktningar ska tillämpas vilket gör att ett flertal relaterade styrdokument behöver uppdateras. Det finns även behov av fortsatt utredningsarbete inom områdena bebyggelseutveckling, teknisk försörjning, trafik och klimatanpassning. Nya styrdokument som behöver tas fram är en trafikplan, vatten- och avloppsplan ska ses över samt riktlinjer för dagvattenhantering och en klimatanpassningsplan utarbetas.

Uppföljning av miljötillståndet i kommunen sker bland annat inom Östergötlands luftvårdsförbund samt genom kontrollprogrammen för vattenvårdsförbunden för Motala Ström samt Nyköpingsån. Länsstyrelsen sammanställer statistik för den nationella miljömålsuppföljningen.

1 Inledning

Hela Finspång växer vilket får konsekvenser för miljön. Översiktsplan Finspång 2020 visar hur kommunen ska möta den nuvarande bostadsbristen samt planerad befolkningsökning från 22 000 till 30 000 invånare. Den nya översiktsplanen visar var nya bostäder, verksamheter och service kan etableras och hur lokala, nationella och globala mål om hållbar tillväxt kan uppfyllas. Översiktsplanens miljökonsekvenser har varit en naturlig del i hela processen där frågor som klimatanpassning och social hållbarhet fått ökad tyngd jämfört med tidigare planer. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med Miljöbalkens bestämmelser. Kommunens förutsättningar beskrivs och konsekvenserna av planförslaget bedöms i jämförelse med gällande översiktsplan från 2011

1.1 Översiktsplanens syfte

En kommunal översiktsplan anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön i kommunen. Kommunens markanvändning ska ge förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur där olika sektorsintressen samordnas. En aktuell översiktsplan underlättar planering och utbyggnad av infrastruktur, etablering av nya verksamheter, service och bostäder samt är vägledande för detaljplanering och bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område. Översiktsplanen är också kommunens viktigaste instrument för dialog mellan kommun och stat kring riksintressena. Den används även som underlag av andra myndigheter och aktörer i samhällsbyggandet ex Trafikverket och vid tillståndsprövning enligt Miljöbalken.

1.2 Miljöbedömning

Enlig miljöbalken 6 Kap 1§ är syftet med miljöbedömningen att integrera miljöaspekterna i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Bedömningen ska inte genomföras som ett separat moment utan löpande påverka ställningstaganden i planarbetet. Vilka miljöaspekter som ska beaktas i miljöbedömningen samråds med länsstyrelsen vid ett avgränsningssamråd.

Översiktsplanen bedöms utifrån de förutsättningar som råder i nuläget, förväntad påverkan av genomförandet på befintliga värden och fastställda mål för hållbarhet. Enligt miljöbalkens s k allmänna hänsynsregler ska marken vara lämplig för ändamålet.

Miljöbedömningen fokuserar på att identifiera, beskriva och bedöma direkta och indirekta effekter på miljö och människors hälsa. Effekterna kan vara både positiva och negativa, tillfälliga eller bestående, kumulativa eller inte kumulativa och uppstå på kort eller lång sikt. Effekterna kan även uppstå utanför det aktuella området.

Relevanta frågor att bedöma i en översiktsplan rör framför allt lokaliseringsprinciper och effekter av föreslagen markanvändning.

Översiktsplanen har upprättats i enlighet med 6 kap. miljöbalken samt regelverket i miljöbedömningsförordningen. Naturvårdsverkets Vägledning för strategisk miljöbedömning har använts som stöd i arbetet.

Bedömningen av miljökonsekvenser har genomförts med utgångspunkt från redovisade värden, relevanta miljömål, riktvärden och miljökvalitetsnormer. De direkta konsekvenserna av en översiktsplan är svåra att bedöma och många olika faktorer kan påverka bedömningarna. Bedömningarna i denna MKB sammanfattas utifrån om planen medför *möjlighet till positiva konsekvenser eller innebär risk för negativa konsekvenser*. I de

fall då ställningstaganden i planförslaget medför tydliga konsekvenser bedöms de som *positiva* eller *negativa*. Om planernas genomförande inte innebär någon signifikant effekt på miljöaspekten bedöms konsekvensen som neutral.

De negativa konsekvenserna bedöms i två nivåer, små eller stora negativa konsekvenser. Små negativa konsekvenser innebär att de negativa effekterna är hanterbara i fortsatt planering och att höga miljövärden eller boende och hälsa inte påverkas på ett betydande sätt. Stora negativa konsekvenser har särskiljts då det innebär att höga värden eller boende och hälsa påverkas på ett betydande sätt av föreslagen planering.

1.3 Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning

Avgränsningssamråd genomfördes med Länsstyrelsen 2018-03-01. En översiktsplan ska enligt MB 6 Kap 3§ alltid antas medföra betydande miljöpåverkan och ska därför miljöbedömas. Miljöbedömningen kommer att genomföras i enlighet med den nya förordningen (SFS 2017:966) som trädde i kraft 2018-01-01. En miljöbedömning är den process i vilken en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utarbetas. I miljöbedömningen ingår bland annat att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, att samråd genomförs och att resultatet av samrådet beaktas i beslutsprocessen samt att information om antagandebeslut lämnas.

Översiktsplanen omfattar hela Finspångs kommun men om det uppstår konsekvenser utanför planområdet så kommer även dessa att beskrivas.

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar bedömning av de betydande miljöaspekter som beslutades vid avgränsningssamrådet med Länsstyrelsen 2018-03-01. Den sakliga avgränsningen omfattar följande områden:

- Natur och friluftsliv
- Kulturmiljö
- Vatten
- Energi och klimat
- Klimatanpassning
- Hälsa och säkerhet
- Social hållbarhet (har ej ingått i uppdraget för MKB, hanteras av Finspångs kommun)

Planens effekter har även analyserats utifrån nationella mål, formella skydd och miljö kvalitetsnormer och kumulativa effekter. Avslutningsvis görs en samlad bedömning av planens konsekvenser och eventuella målkonflikter.

Miljökonsekvensbeskrivningens detaljeringsnivå har anpassats utifrån översiktsplanens syfte. Frågor som hanteras i relaterad planering bedöms endast på en översiktlig nivå i miljökonsekvensbeskrivningen.

2 Planförslag och alternativ

Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar rådande förutsättningar i form av ett nuläge, planförslaget samt ett nollalternativ för de betydande miljöaspekter som beslutades vid avgränsningssamrådet. Nedanstående beskrivning av planförslag och alternativ baseras på texter i översiktsplan 2011 respektive översiktsplan 2020.

2.1 Nuläge

Nuläge beskriver rådande förhållanden inom planområdet som underlag för analys av påverkan från planförslaget respektive nollalternativet. Hur redan antagna mål, planer och program påverkar läget ska beaktas. Beskrivning av nuläge baseras på det kunskapsunderlag som redovisas i förslaget till ny översiktsplan ÖP Finspång 2020.

2.2 Planförslaget Finspång Översiktsplan 2020

Syftet med den nya översiktsplanen är att möta det nya tillväxtmålet att kommunen ska öka från idag 22 000 till 30 000 invånare år 2035 samt hantera den nuvarande bostadsbristen i Finspång. Det är även brist på mark för nya och växande offentliga verksamheter samt för näringslivet. I översiktsplanen redovisas nya utvecklingsområden samt riktlinjer för etablering av nya bostäder, verksamheter och service.

Finspångs tätort är viktig för hela kommunens utveckling. Merparten av den önskade befolkningsökningen och tillväxten bedöms ske i Finspångs tätort med omland. Genom att förtäta och inkludera de näraliggande orterna Falla, Butbro och Lotorp skapas en större sammanhängande centralort med både nya bostäder, service och verksamhetsområden. I översiktsplanen bekräftas en ny förbifart för riksväg 51 väster om Finspång. Den redovisade sträckningen för rv 51 möjliggör förtätning av Finspångs centrum samt utveckling av nya verksamhetsområden väster om tätorten.

Utvecklingen på landsbygden ska i första hand ske i de prioriterade orterna Hällestad Borggård, Igelfors och Rejmyre som ska erbjuda en basservice både för orten och omgivande landsbygd. Även övriga orter kan ha verksamheter, kommersiell och offentlig service och kollektivtrafik men i varierande omfattning. Landsbygden utgör merparten av Finspångs kommuns yta och utgörs till största delen av produktionsmark för skogs- och jordbruksnäringen. Dessa marker rymmer stora biologiska värden som i många fall är beroende av ett aktivt lantbruk för att bestå.

Behovet av nya bostäder för att möta den förväntade befolkningsökningen samt nuvarande bostadsbehov uppgår till cirka 4000 bostäder fram till 2035. Det årliga byggbehovet beräknas till cirka 300 bostäder per år under perioden 2020-2035 vid en linjär befolkningsökning.

För att möta efterfrågan på bostäder ställs krav på utveckling av centrala samhällsfunktioner som vägar och kommunikationsstråk, vatten och avlopp, skolor, vård- och omsorg och övrig samhällsservice vilket måste beaktas i planeringen.

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 ligger till grund för den nya översiktsplanen. Nya aspekter som beaktats i planarbetet är klimatanpassning och social hållbarhet där nya vägledningar och utarbetade metoder tillämpats.

2.3 Nollalternativ Finspång Översiktsplan 2011

Om inte en ny översiktsplan kommer att antas kommer utvecklingen i Finspång att utgå ifrån gällande Översiktsplan från 2011.

Målet i Översiktsplan 2011 var att befolkningsmängden år 2019 skulle uppgå till 22 000 invånare. Kommunen har sedan 2009 haft en positiv befolkningsutveckling vilket gör att befolkningsmålen som sattes i Översiktsplan 2011 sannolikt kommer att nås innan år 2020. Befolkningsökningen sker både i huvudorten, kommunens mindre orter samt på omgivande landsbygd.

Översiktsplan 2011 ger förutsättningar för ny bebyggelse främst i Finspångs tätort och i stråket mellan Finspång och Norrköping längs riksväg 51. På landsbygden och de mindre orterna ges möjlighet till utveckling i utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS), i områden med befintliga detaljplaner samt i stråk som utpekats som lämpliga utvecklingsområden. Lämpliga stråk för utvecklingsområden är Finspång – Norrköping, Risinge, Falla – Doversund samt Tisnareområdet.

I översiktsplanen reserveras mark för två alternativa sträckningar för förbifart riksväg 51 Finspång.

Under nollalternativet redovisas för varje miljöaspekt en framskrivning av nuläget, d v s hur det nuvarande tillståndet i miljön förväntas att förändras om den nya översiktsplanen inte skulle antas. Nollalternativet beskriver sådana effekter som kan förutses utifrån gällande förutsättningar på platsen eller i området.

Interna styrdokument och planeringsunderlag som redovisas under punkt 10.3 Planeringsunderlag har förutsatts gälla parallellt med Finspång översiktsplan 2011.

Länsstyrelsens synpunkter på Översiktsplan för Finspångs kommun (2011) har beaktats i bedömningen av nollalternativet.

2.4 Relaterad planering

Underlag

I översiktsplanen redovisas interna styrdokument, externa rapporter och andra planeringsunderlag som använts i arbetet. Planeringsunderlagen kan vara både politiskt beslutade eller enbart arbetsmaterial.

Vissa underlag föreslås upphävas i samband med antagande av översiktsplan 2020.

Fortsatt planering

Översiktsplanen ger underlag för detaljplanering och bygglovsgivning. I översiktsplanen identifieras och redovisas även behov av fortsatt utredningsarbete.

3 Skyddade områden, miljömål och miljö kvalitetsnormer

Enligt 6 kap. 11 § punkt d ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn. I kapitel 3 redovisas befintliga värden. Påverkan, effekter och konsekvenser redovisas under respektive miljöaspekt i kapitel 4. I kapitel 5 beskrivs hur planen uppfyller beslutade miljömål och miljö kvalitetsmål samt en samlad miljöbedömning baserad på påverkan på riksintressen och andra miljöhänsyn, målkonflikter, kumulativa effekter och osäkerheter

3.1 Riksintressen

I översiktsplanen redovisas samtliga områden av riksintresse på karta. I kapitel 7 Värden och hänsyn (ÖP2020), presenteras statliga intressen med en värdebeskrivning.

Riksintresse för naturvård

Riksintressen för naturvård pekas ut i enlighet med 3 kap. 6 § miljöbalken. Alla områden som är utpekade som riksintressen för naturvård har naturvärdesklass 1 i kommunens naturvårdsprogram. Riksintressenas avgränsning har gjorts av Länsstyrelsen.

- I Finspångs kommun finns sju områden av riksintresse för naturvård.
- Vångaförkastningens norra del berörs av avgränsningen för stadsbygd i Finspång översiktsplan 2020 samt prioriterat stråk för transporter.
- Emmaån ligger i anslutning till orten Grytgöl.

Tabell 1. Områden av riksintresse för naturvård

Område	Status skydd	Berörs av ÖP 2020
Emmaån	MKN	Ja
Motala äng	Natura 2000, ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet	Nej
Regnaholm	Naturresevat	Nej
Tyresfall	Natura 2000, ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet	Nej
Stora Mossen, Igelfors	Natura 2000, ingår i den nationella myrskyddsplanen	Nej
Stora Runkan	Skydd saknas	Nej
Vångaförkastningen	Skydd saknas	Ja

Riksintresse för kulturmiljö

Mark- och vattenområde där särskild hänsyn bör eller ska tas till den värdefulla kulturmiljön enligt miljöbalkens 3 kap 6 §. Riksintressenas avgränsning har gjorts av Länsstyrelsen.

- I Finspångs kommun finns fem områden av riksintresse för kulturmiljö.
- Norra delen av riksintresse Risinge är beläget inom utpekat intresse för stadsbygd.

Tabell 2. Områden av riksintresse för kulturmiljö

Område	Status	Berörs av ÖP 2020
Finspångs slott och bruksmiljö	Detaljplanelagt	Ja
Häfla Hammarsmedja	Byggnadsminne. Områdesbestämmelser ska utarbetas	Nej
Risinge	Kyrkan och prästgårdsmiljön skyddade enligt kulturminneslagen. Områdesbestämmelser kommer att utarbetas.	Ja
Skedevi kyrkomiljö	Objekt skyddade av kulturminneslagen	Nej
Sonstorps bruk	Byggnadsminne. Områdesbestämmelser kommer att utarbetas.	Nej

Riksintresse för yrkesfiske

Mark och vattenområde som är av betydelse för yrkesfisket ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för utpekande av riksintresse för yrkesfisket.

Glan är tillsammans med Dovert och Skutbosjön utpekad som fångstplats med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske. Yrkesfisket ställer också krav på navigerbara leder, landningsplatser, frysmöjligheter och vägar.

Förslag riksintresse för industriell produktion

Riksintresse för industriell produktion hanteras av Tillväxtverket i samverkan med länsstyrelsen och berörda kommuner. Finspångs kommun har till Länsstyrelsen i Östergötland föreslagit att det samlande industriområdet i Finspångs tätort inklusive de markreservationer som gjorts i ÖP2011 för industriernas expansionsmöjligheter ska utgöra riksintresse för industriell produktion. Något beslut om utpekande av riksintresse för industriell produktion har Tillväxtverket fortfarande inte fattat (oktober 2018).

Riksintresse energiproduktion – vindbruk

Energimyndigheten har ansvar för att peka ut områden med särskilt goda vindförutsättningar som är av riksintresse för vindbruk. Angivna riksintresseanspråk är framtagna med hänsyn till försörjningstrygghet och ur ett energiperspektiv. Finspångs kommun berörs av ett område av riksintresse för vindbruk. Området ligger i den norra delen av kommunen och berör även delar av Örebro kommun.

Riksintresse kommunikationer

Riksväg 51 genom Finspång utgör en del av förbindelse av riksintresse mellan Norrköping och Örebro.

Riksintresse totalförsvaret

Finspång berörs av stoppområde för höga objekt och MSA-område för Malmens flottiljflygplats. Riksintresset kan framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsverk. Samråd ska ske med Försvarsmakten vid planering för höga objekt inom stoppområde för höga objekt och MSA-område.

3.2 Skyddade områden

3.2.1. Natura 2000

I Finspångs kommun ingår 11 områden i nätverket Natura 2000. Av dessa har fem områden dessutom formellt skydd som naturreservat och fyra har utpekats som riksintresse för naturvården. Tre områden vars unika värden är kopplade till kulturlandskapets hävdberoende värden har utpekats som områden i nätverket Natura 2000 men saknar övrigt skydd.

Enligt 4 kap 8§ MB utgör Natura 2000-områden även riksintresse för naturvård. I Sverige regleras Natura 2000 i Miljöbalken 7 kap 27 – 29§§ samt förordningen om områdesskydd. Sverige har förbundit sig att bevara den biologiska mångfalden genom att följa de s k fågel- samt art- och habitatdirektiven.

Särskild tillståndsplikt gäller åtgärder som kan skada ett Natura 2000-område både inom det avgränsade området samt förändringar i dess omgivning som orsaka en negativ påverkan på naturmiljön.

3.2.2. Naturreservat

Bestämmelserna om naturreservat finns i miljöbalken. Skyddet kan ha flera syften: att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov för friluftslivet.

I Finspång finns 22 naturreservat som representerar ett brett urval av naturtyper. Framförallt är det gammal skog som skyddats.

3.2.3. Biotopskyddsområde och andra naturskydd

Biotopskyddsområde används för små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Det är områden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanligare arter, samt för omväxling i landskapet. Det finns två olika former av biotopskyddsområde; generellt skydd för vissa biotop typer samt skydd för en särskild biotop (beslutas i varje enskilt fall) (Naturvårdsverket 2018). Biotopskydd skyddas enligt 7 kap. 11 § Miljöbalken.

Särpräglade naturföremål som flyttblock, jättegrutor eller gamla och storvuxna träd kan skyddas som naturminne enligt 7 kap. 10 § Miljöbalken.

3.3 Skyddade arter

Flera av Sveriges arter är skyddade med stöd av olika nationella eller internationella lagar och konventioner. Vilka arter som omfattas av skydd beskrivs i artskyddsförordningen. Om det finns behov av särskilt skydd för en djur- eller växtart inom ett visst område får länsstyrelsen eller kommunen meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt och fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig i området under perioder då arterna är särskilt känsliga (7 kap 12§ MB).

För att långsiktigt bevara livskraftiga bestånd av skyddade arter, så gynnsam bevarandestatus, krävs en grön infrastruktur som kan erbjuda ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer. En fungerande grön infrastruktur bidrar inte bara till bevarande av biologisk mångfald utan upprätthåller även ekosystemens status och stärker därmed viktiga ekosystemtjänster.

Arbetet med grön infrastruktur innebär skydd, bevarande, restaurering och återskapande av livsmiljöer som måste beaktas i den fysiska planeringen. Genom att uppmärksamma grön infrastruktur på översiktsplanens markanvändningskarta blir det lättare att ta hänsyn till och utveckla den gröna infrastrukturen vid beslut om markanvändning.

De miljöer som krävs för att hotade arter regionalt ska överleva på sikt beskrivs av länsstyrelsen i en handlingsplan för grön infrastruktur. I Finspångs kommun finns utpekade värde-trakter för torra-friska blomrika gräsmarker (2 st), ädellöv miljöer (3 st) och sandmarker (1 st).

3.4 Strandskydd

Strandskydd gäller generellt för land- och vattenområdet inom 100 meter på land och i vatten från strandlinjen enligt 7 kap. 13–18 §§ MB. Strandskyddet omfattar även miljön under vattnet.

Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Inom strandskyddat område får inte nya byggnader, anläggningar eller anordningar uppföras utan tillstånd. Inte heller grävarbeten får utföras. Åtgärder får heller inte vidtas som väsentligt kan försämra livsvillkoren för djur- eller växtarter. Kommunen kan vid framtagande av nya detaljplaner, genom en administrativ bestämmelse, upphäva strandskyddet om det finns särskilda skäl enligt 7 kap 18 c-d § miljöbalken, och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. För att få dispens om undantag från strandskyddet krävs särskilda skäl och att åtgärderna är förenliga med strandskyddets syften.

För att gynna utvecklingen på landsbygden har Finspångs kommun utpekat sju LIS-områden där kommunen bedömer att det finns förutsättningar för att bevilja dispens från strandskyddet. Totalt utpekas sju områden för utvecklingen av bostadsbebyggelse och fem områden för utveckling av verksamheter.

3.5 Dricksvattenförekomster

Enligt vattendirektivets artikel 7 ska vattenförekomster som används för dricksvattenuttag större än 10m³ per dag i snitt eller som förser fler än 50 personer med dricksvatten, skyddas för att garantera tillgången på vatten av god kvalitet. Även reservvattentäkter kan omfattas av skydd. I Finspång finns sex dricksvattenuttag som omfattas av vattendirektivets artikel 7:

- Hävla
- Hunn
- Byle
- Glan
- Bleken med överföringsledning från Näfssjön
- Igelfors

I kommunen finns även 17 vattentäkter som förser kommersiell eller offentlig verksamhet med dricksvatten och som därför omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter för dricksvatten. Vattenskyddsområde har upprättats för två av dessa, Ingelsta 2:4 och Mo 2:9. Utöver dessa finns det även cirka 2000 enskilda dricksvattentäkter.

3.6 Miljömål

Sverige har antagit 16 nationella miljömål som visar vägen mot ett hållbart samhälle. Målen konkretiseras i 21 miljö kvalitetsmål. För fysisk planering är framförallt miljömålet God bebyggd miljö vägledande. Hur vi bor och lever påverkar miljön på många sätt. Den kommunala översiktsplanen är ett avgörande verktyg för att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle.

Finspångs kommun implementerar relevanta miljömål i kommunala planer och program med fokus på konkreta åtgärder.

3.7 Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) regleras i 5 kap MB. Det beskriver lägsta godtagbara miljö kvaliteten inom ämnesområdena utomhusluft, omgivningsbuller och vatten. MKN omfattar dels gränsvärden som ej får över- eller underskridas, dels riktvärden som skall eftersträvas

och ej bör överskridas. Miljökvalitetsnormerna med åtgärdsprogrammen fungerar som styrmedel för att styra i riktning mot de nationella miljökvalitetsmålen. Miljökvalitetsnormerna anger även en högsta acceptabel föroreningsnivå till skydd för människors hälsa och miljön.

Kommunerna är skyldiga att i sin fysiska planering samt prövning enligt plan- och bygglagen agera så att miljökvalitetsnormerna kan följas.

Miljökvalitetsnormer Luft

Miljökvalitetsnormer för luft bidrar till att miljökvalitetsmålet ”Frisk luft” ska uppnås. Vägtrafiken är den dominerande orsaken till överskridande av miljökvalitetsnormer för kväveoxider och partiklar (PM10).

Beslutade miljökvalitetsnormer för luft överskrids inte i Finspångs kommun.

Miljökvalitetsnormer Buller

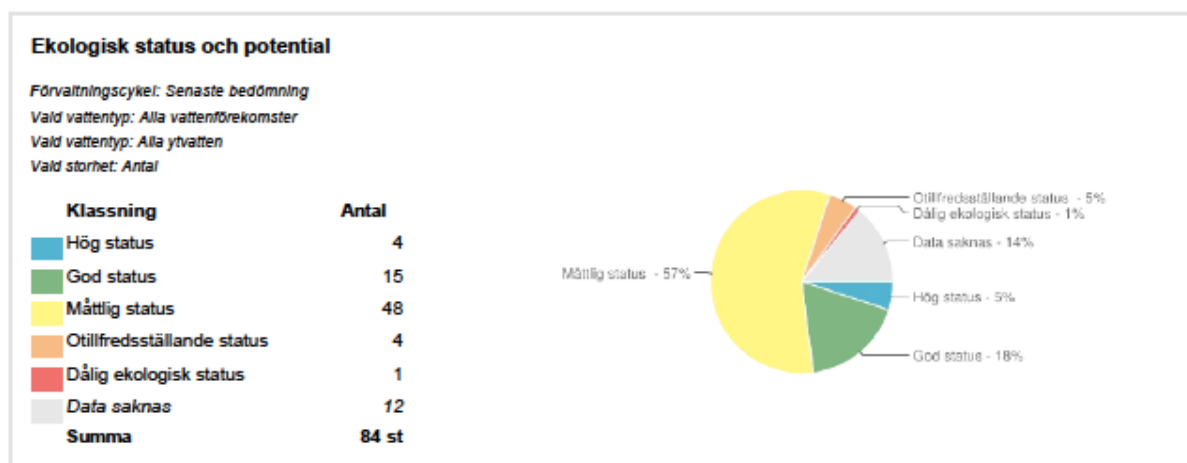
Kommuner med färre än 100 000 invånare omfattas inte av krav på åtgärdsprogram för omgivningsbuller. Alla kommuner ska dock i sitt uppdrag verka för att begränsa buller med utgångspunkt från miljöbalkens allmänna hänsynsregler.

I Finspång finns inte heller några större vägar, järnvägar eller civila flygplatser som kräver åtgärdsprogram.

Miljökvalitetsnormer Ytvatten

Alla större sjöar och vattendrag i Sverige har klassificerats utifrån vattnets nuvarande status. För de klassade ytvattnen redovisas både ekologisk och kemisk status, miljöproblem och påverkanskällor. Miljökvalitetsnormen är det krav på vattenkvaliteten som ska uppnås till ett visst år. Enligt miljökvalitetsnormen ska alla vatten ha god status år 2015 men undantag kan medges. I Vatteninformationssystem Sverige (VISS) redovisas beslutad miljökvalitetsnorm, miljöproblem och åtgärder för alla klassificerade sjöar och vattendrag. I VISS fanns 2019-01-09 i Finspångs kommun 32 sjöar och 52 vattendrag.

Figur 1. Rapport områdesstatistik Finspångs kommun 2019-01-09 (Källa: VISS)

Tabell 3 Sammanställning Objekt med dålig eller otillfredsställande ekologisk status 2019-01-09 (Källa: VISS)

Vattenförekomst	Ekologisk status	Kvalitetskrav	Miljöproblem
Dovern	Dålig	2027	Övergödning, konnektivitet, miljögifter
Bönnern	Otillfredsställande	2027	Konnektivitet, syrefattiga förhållanden
Glan	Otillfredsställande	2027	Konnektivitet, övergödning, miljögifter
Emmanån/Boverkeån del av	Otillfredsställande	2027	Konnektivitet, flödesregleringar
Marsjön	Otillfredsställande	2027	Övergödning

Vanligast förekommande miljöproblem i ytvatten med måttlig ekologisk status är övergödning på grund av belastning av näringsämnen samt morfologiska förändringar i kontinuitet genom dammar, barriärer och slussar eller hydrologisk regim (vattenkraft).

Alla ytvatten utom Dovern uppnår god kemisk status om de s k överallt överskridande ämnen polybromerade difenyletrar samt kvicksilver undantas. Utpekade miljöproblem i Dovern är organiska föroreningar (antracen) i sediment. Efterbehandling av miljögifter i Skutbosjön i Dovern ingår i Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

Miljö kvalitetsnormer grundvatten

Miljö kvalitetsnormer för grundvatten omfattar kvalitativ och kvantitativ status. Kriterierna för klassificering av kvalitativ status har nyligen kompletterats med riktvärden för nya ämnen (PFAS, bekämpningsmedel, dioxin). Totalt redovisas i Finspångs kommun 22 stycken klassade grundvattenförekomster i VISS. Samtliga uppfyller krav på god kvalitativ status.

4 Miljökonsekvenser

En översiktlig miljöbedömning har genomförts av kommunen i samband med att nya områden för tätortsutveckling samt nya verksamhetsområden tagits fram. Som underlag har en checklista använts. Checklistan är baserad på den avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning som har samrått med länsstyrelsen. Kommunens bedömning har sammanställts, granskats och analyserats i förhållande till de betydande miljöaspekter som beslutats vid avgränsningssamrådet 2018-03-01.

4.1 Naturmiljö och friluftsliv

Finspång har en rik och omväxlande natur med ett varierat växt- och djurliv. Naturen är en värdefull kvalitet som erbjuder attraktiva miljöer för rekreation och friluftsliv för boende. Naturen bidrar även med viktiga ekosystemtjänster samt skapar förutsättningar för olika arters överlevnad.

Nuläge

Kommunen ingår i skogslandskapet Tiveden-Tylöskogen-Kolmården med en sprickdalsbetonad terräng med mjukt rundade former som domineras av barrskog, sjöar och våtmarker. I ett stråk genom centrala Finspång från Ljusfallshammar via Hällestad, Sonstorp

och Finspång och vidare ner till Glan öppnar sig ett slättlandskap med gammal jordbruksbygd. Odlingsmark finns även i anslutning till andra orter som Grytgöl, Lämmetorp-Kolstad, Regna, Igelfors och runt Tisnarebygden. I länsstyrelsens handlingsplan för grön infrastruktur utpekade tre naturtyper med utpekade värdeetrakter i Finspångs kommun; torra-friska blomrika gräsmarker (2 st), ädellövmiljöer (3 st) och sandmarker (1 st).

I Finspångs kommun är det alltid nära till naturen. I anslutning till Finspång tätort finns även tre stora tätortsnära rekreationsområden med motionsspår, stigar och badplats. Centralt i Finspång finns det stora sport- och rekreationsområdet Arena Grosvad.

Direkta hot mot befintliga värden kopplat till fysisk planering är exploatering samt skapande av barriärer. Svag eller utebliven hävd är sammantaget det största hotet mot odlingslandskapets värden. I handlingsplanen för grön infrastruktur redovisas olika åtgärdsstrategier i syfte att motverka de direkta hoten varav tre är relevanta för den fysiska planeringen på en översiktlig nivå:

Påverkan planförslag

I tätortsnära lägen prioriteras bebyggelse. Enligt översiktsplanens riktlinjer ska brukningsvärd jordbruksmark i möjligaste mån bevaras för fortsatt brukande. Odlingslandskapet utpekade även som ett särskilt värde för tätortsnära rekreation. Tillväxt ska i första hand ske genom förtätning på redan ianspråktagen mark och skogsmark.

Centralortens utveckling planeras ske både genom förtätning och att ny mark tas i anspråk.

Översiktsplanen omfattar totalt 14 områden för ny bostadsbebyggelse i anslutning till Finspångs tätort. Både jordbruksmark och skogsmark planeras att tas i anspråk för tätortens utveckling. Inom och i anslutning till de redovisade områdena finns flera naturvårdsobjekt. I planområdet Stenstorps nordvästra del ligger Ramstorps gård som utpekats som klass 1 i naturvårdsprogrammet. I direkt anslutning till Södralundsområdet ligger Ölstadsjöns naturreservat som även är klassat som Natura 2000.

Utanför centralorten ska jord- och skogsbrukets intressen prioriteras enligt den utvecklingsstrategi som redovisas i inriktningen för de prioriterade orterna Hällestad Borggård, Igelfors samt Rejmyre. Närliggande natur och ortsnära badplatser ska tillgängliggöras. Ytor och lokaler för kultur, idrott och fritid behöver finnas i lägen med god tillgänglighet och sammanlänkas i ett nät av trafiksäkra gång- och cykelstråk. Gränsen till omgivande landsbygd bör hållas tydlig enligt planen. Enligt översiktsplanen ianspråkta jordbruksmark med hänvisning till att den är mindre brukningsvärd.

För orterna Sonstorp, Ljusfallshammar, Grytgöl, Byle, Ekesjö, Hävla, Brenäsområdet och Regna redovisar utvecklingsstrategin principer för utbyggnad. Enligt planförslaget tas jordbruksmark i anspråk med hänvisning till att den är mindre brukningsvärd.

Särskilda riktlinjer har arbetats fram för utveckling av LIS-områden som gäller både för bostadsändamål samt för besöksnäring och rekreation. Riktlinjerna hanterar viktiga aspekter som hur en fri passage utmed stranden ska säkerställas, gemensamma lösningar för vatten och avlopp, tillgänglighet till vattenmiljön, anslutning till vägnät samt möjlighet till båtplats.

Finspångs kommuns natur- och friluftsplan ska vara en del i beslutsunderlaget vid prövning av förhandsbesked för bygglov. Framtagande av natur- och friluftsplan pågår. Grönstrukturen är enligt planen en överordnad struktur som består av ett nätverk av små och stora gröna områden. I planen redovisas olika riktlinjer som ska beaktas i kommunens planering. Riktlinjerna rör betydelsen av ekosystemtjänster, möjlighet till varierande friluftsupplevelser för alla, hantering av blå- och grönstrukturer och kompensationsåtgärder som yttersta konsekvens när viktiga natur- och friluftsvärden får stå tillbaka.

Två objekt av riksintresse för naturvärden berörs av planerad utveckling i översiktsplanen.

- Delar av Vånga (Glan)förkastningen är belägen inom avgränsningen för Finspångs stadsbygd och berörs av förslag till nytt utvecklingsområde i Nyhem/Falla vilket inte framgår av den översiktliga miljöbedömningen. Planerad markanvändning och befintliga naturvärden behöver utredas innan graden av påverkan kan bedömas.
- Genom orten Grytgöl rinner Emmaån som är ett utpekade riksintresse för naturvärden. I översiktsplanen redovisas ingen förändring av markanvändningen.

I den översiktliga miljöbedömning som genomförts för samtliga utvecklingsområden beskrivs förutsättningar, problem och nödvändiga åtgärder för att hantera frågor som rör natur- och friluftsliv. Värderna som kräver hänsyn i planeringsprocessen redovisas inte i planförslagen.

Påverkan nollalternativ

Översiktsplan 2011 ger förutsättningar för ny bebyggelse främst i Finspångs tätort och i stråket mellan Finspång och Norrköping längs riksväg 51. På landsbygden och de mindre orterna ges möjlighet till utveckling i utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge och i områden med befintliga detaljplaner samt i det stråk som utpekats som lämpliga utvecklingsområden.

Tätorternas omland ska säkerställa att det finns tillgång till natur, lantlig miljö och förutsättningar för de areella näringarnas fortlevnad. I planens ortsfördjupning finns anpassade riktlinjer för respektive tätort.

Tillkommande bebyggelse ska i första hand detaljplaneläggas. Översiktsplanen ger utrymme för enstaka tillskott av ny bebyggelse i utvecklingsstråk och på landsbygden utan stöd i detaljplan under förutsättning att en hållbar VA- och värmeförsörjning kan garanteras. Ny bebyggelse får inte försvåra lämplig utbyggnad i övrigt. Ny bebyggelse i randzonen beskrivs som ett hot som på sikt försvåra orternas utbyggnad på lång sikt samt vara till hinder för tätortsnära rekreation.

Mindre mark tas i anspråk för ny bebyggelse i anslutning framförallt till Finspångs tätort. Områden för friluftsliv och rekreation bevaras i nuvarande form.

16 LIS-områden för landsbygdsutveckling och fem områden för utveckling av turistnäring redovisas.

Effekter och konsekvenser

Grön- och blåstrukturen hanteras generellt som en resurs för utveckling av attraktiva boendemiljöer.

I den översiktliga miljöbedömningen beskrivs för samtliga utvecklingsområden platsspecifika värden, förutsättningar och miljöaspekter att beakta i den fortsatta planeringsprocessen. Den information saknas i planförslagen vilket skapar en otydlighet om miljöbedömningens status.

Naturvärde och grön infrastruktur

I översiktsplan 2020 prioriteras intresset att skapa en tätare och rundare ort prioriteras framför annan markanvändning som jordbruk eller friluftsliv vilket får konsekvenser för den tätortsnära naturen.

För att bevara den biologiska mångfalden behövs ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga

ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Ett funktionellt nätverk som erbjuder spridningsmöjligheter för olika arter brukar kallas för en grön infrastruktur.

Generellt är förutsättningarna för att bibehålla och stärka grön infrastruktur goda i de områden som planeras från grunden. I enlighet med översiktsplanens riktlinjer ska möjliga ekosystemtjänster utredas i detaljplaneskedet. Vid planläggning ska den gröna och blå infrastrukturen om möjligt stärkas. I detaljplaneskedet ska också hänsyn tas till den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur i Östergötland, vilken är under framtagande.

I anslutning till Södralundsområdet där nya verksamheter planeras ligger Ölstadsjöns naturreservat som dessutom är ett Natura 2000-objekt. För att gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och habitat ska uppnås är det av avgörande betydelse att det finns tillräckliga skyddszoner för att förhindra näringsläckage till sjön, att hydrologin i området inte påverkas och att beteshävderna av strandängarna inte försvåras. De dammar som anlagts för att rena dagvatten från angränsande områden måste även beaktas i den fortsatta planeringen och deras funktion säkerställas. Tillgängligheten till naturreservatet kommer sannolikt att öka.

Effekterna på riksintressanta naturvärden i Vångaförkastningen bedöms som små under förutsättning att de ställningstaganden och riktlinjer som redovisas i ÖP2020 beaktas i den fortsatta planeringsprocessen. Trots höga värden bedöms risken för negativa konsekvenser som små. I Grytgöl planeras ingen förändrad markanvändning varför effekten av den nya översiktsplanen är neutral.

Rekreation och friluftsliv

Tätortsnära skogsområden tas i anspråk för utveckling av tätorten vilket förändrar förutsättningarna för befintliga bostadsområden. Det finns i och i anslutning till Finspång goda förutsättningar för friluftsliv och rekreation genom närhet till naturen, idrottsanläggning, motionsspår, bad och båtliv. Trots föreslagna tätortsutveckling bedöms tillgången på grönområden fortsatt vara god. Längsta avstånd från bostad till närmaste grönområde eller park rekommenderas inte överstiga riktvärdet 300 meter för att området lätt ska nyttjas på daglig basis.

Den föreslagna utvecklingen av ett nytt verksamhetsområde i Gammelstorp sker i anslutning till sjön Mäseln där det finns stora natur- friluftsliv- och rekreationsvärden. I planområdet Norrmalm nordöstra finns ett motionsspår.

Effekterna på orörda områden fria från större vägar och samlad bebyggelse bedöms som små vilket innebär att även konsekvenserna bedöms bli små.

Strandskydd

Strandskydd ska beaktas i den fortsatta planeringen av samtliga områden i anslutning till Finspångs tätort. Närheten till vatten skapar kvalitet i boendemiljöerna där tillgängligheten till sjöar och stränder måste säkerställas. Tydliga riktlinjer för hur allmänna intressen ska säkerställas vid planering av LIS-områden redovisas under kapitel 4 Förutsättningar och riktlinjer (ÖP 2020).

Odlingsmark

Översiktsplanen bidrar till att uppfylla miljömålet ”Ett rikt odlingslandskap” genom att främja social utveckling och skapa ekonomisk utveckling på landsbygden. Landsbygdsutveckling stötts genom att underlätta boende och verksamheter på landsbygden. Ökande befolkning i landsbygden skapar bättre förutsättningar för fortsatt hävd. Ett levande lantbruk med djurhållning men även privata initiativ för att bevara det öppna landskapet i anslutning till det egna boendet samt hästhållning är viktiga drivkrafter för en fortsatt hävd.

Kommunens utveckling sker framförallt i anslutning till befintliga orter och i LIS-områden.

Aktivt brukad jordbruksmark tas i anspråk för tätortsutveckling söder om Finspång vid Dalsberg östra, Torstorp Falla, Vistinge by samt delvis vid Malviken/Översätter. Även i utvecklingen av mindre orter på landsbygden föreslås ett ianspråktagande av jordbruksmark med hänvisning till att den är mindre brukningsvärd. Brukningsvärd jordbruksmark är enligt 3 kapitlet 4 § miljöbalken av nationell betydelse och får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Även mindre brukningsvärd odlingsmark kan ha höga värden för naturvård, friluftsliv och kulturlandskap. Exempelvis är den regionalt utpekade värdeattrakten torra-friska gräsmarker beroende av kontinuerlig hävd.

Sammanvägd bedömning

Båda översiktsplanerna redovisar relevanta mål, befintliga värden för natur- och friluftsliv samt strategier och riktlinjer för markanvändning där hänsyn tas till grönstruktur. Båda planerna identifierar viktiga aspekter för bevarande av en levande landsbygd.

ÖP 2020 implementerar nya begrepp och kunskapsunderlag som ekosystemtjänster, grön infrastruktur och värdeattrakter.

ÖP 2011 ger inte stöd för att möta nuvarande och prognostiserad tillväxt och bebyggelseutveckling. Det finns risk för att ny bebyggelse planläggs eller beviljas bygglov utan en strukturerad analys baserad på de avvägningar som sker i en ny översiktsplan, konsekvenserna som uppstår bedöms dock sammantaget som små negativa.

Sammantaget ger Finspång ÖP 2020 kommunen bättre förutsättningar att möta en befolkningstillväxt där bebyggelseutvecklingen baseras på en strukturerad analys av aktuella förutsättningar där miljömål och ny kunskap implementerats. Tillväxten omfattar även landsbygden vilket ger förutsättningar för bibehållen hävd där kulturlandskapets värden på sikt kan bevaras.

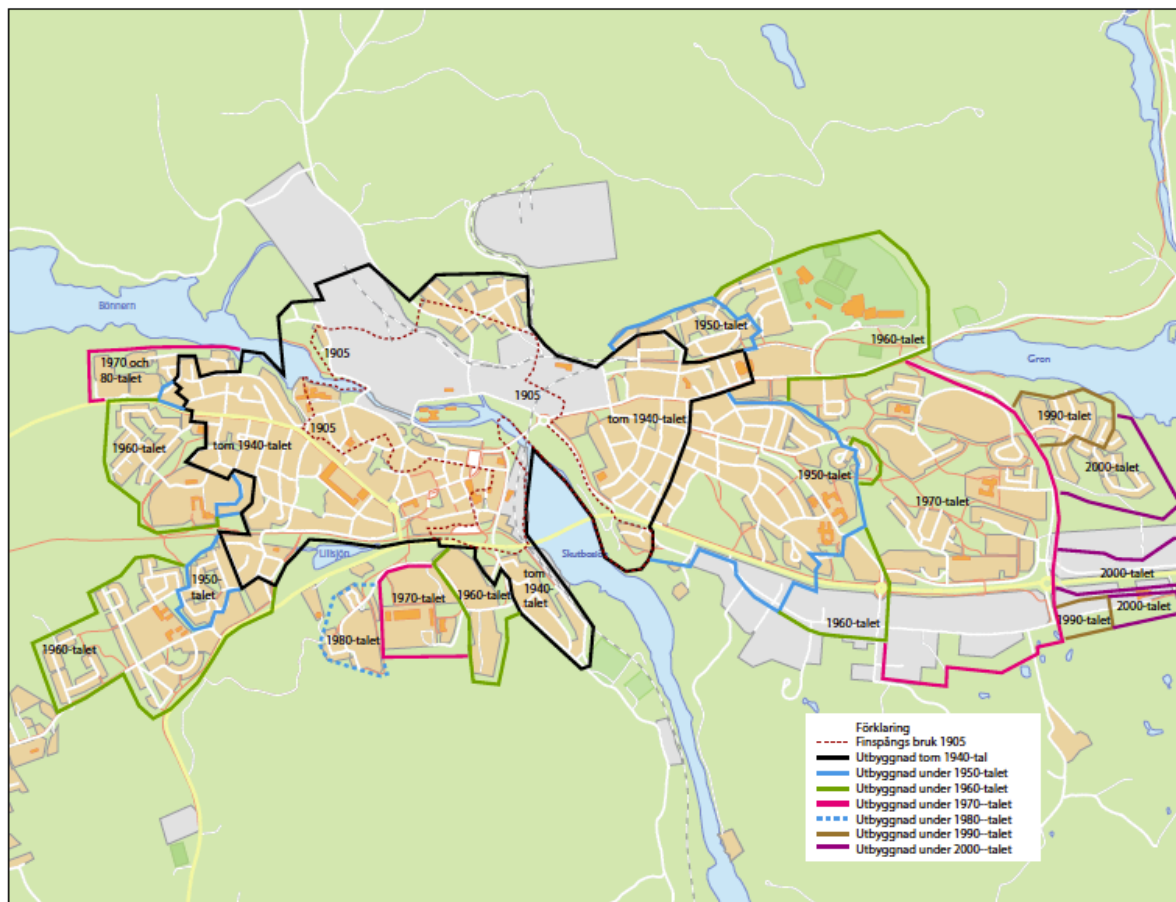
Konsekvenserna för natur och friluftsliv bedöms sammantaget som små negativa under förutsättning att de kunskapsunderlag, ställningstaganden och riktlinjer som beskrivs i Översiktsplan 2020 beaktas.

4.2 Kulturmiljö

Finspångs kommun har en lång industrihistoria som på olika sätt visar sig i arkitektur, utformning av orter och andra fysiska strukturer. I kommunens kulturmiljöprogram tecknas kulturlandskapets historia från järnåldersbygden med fornborgar till kyrkomiljöerna samt industrihistorien med gruvor, hyttor och bruk till den moderna industrin. Ett stort antal enskilda objekt har inventerats, beskrivits och värderats. Programmet redovisar värden både på landskapsnivå och punktobjekt samt omfattar både byggnader och gröna miljöer.

Nuläge

Finspångs centralort har vuxit upp omkring styckebruket som anlades på 1500-talet. Den industriella utvecklingen och den ökade folkmängden ger avtryck i ett intensivt och omfattande bostadsbyggande som speglar de olika tidsperiodernas ideal för stadsbyggnad och arkitektur. Den centrala delen av Finspång med bruksmiljön med industribyggnader från 1700- och 1800-talen, slottet från slutet av 1600-talet med tillhörande park samt bruksbostäder är ett riksintresse för kulturmiljövården.

Figur 2 Källa: Kulturmiljöprogram Finspångs kommun

Många av de bostadsområden som vuxit upp runt bruket har stora kulturhistoriska värden som representerar olika epoker som förra sekelskiftets villor och bruksbyggnader, modernismen eller den mer sparsmakade bebyggelsen på 1960-70-talen. Kulturmiljöprogrammet ger god vägledning och konkreta förslag på vad man bör tänka på vid förändringar av eller komplettering med ny bebyggelse i tätortens olika delar så att unika karaktärer kan bibehållas.

Kulturhistoriskt intressanta miljöer på landsbygden och dess orter beskrivs och även här ges vägledning för vilken hänsyn som bör tas. Hällestads bergslag omfattar äldre gruvmiljöer i anslutning till metallfyndigheter samt hyttor och bruk som vuxit upp i anslutning till rinnande vattendrag som gav tillgång till vattenkraft.

Påverkan planförslag

I kapitel 4 Förutsättningar (ÖP 2020) redovisas förutsättningar och riktlinjer för kulturmiljöer och arkitektur. I planering och utveckling av nya områden för bostäder, verksamheter samt fritid och rekreation ska kulturmiljöprogrammet utgöra en referens. Arkitektur och gestaltning i byggnader och områden ska bidra till en positiv upplevelse av Finspång som ansluter till ortens historia.

Ny bebyggelse ska enligt översiktsplanens riktlinjer placeras med hänsyn till befintliga förutsättningar i landskapet. Bedömning av landskapsbild ska ske enligt modellen i den regionala landskapsanalysen. Vid komplettering ska hänsyn tas till befintlig bebyggelse och landskapsbild. Iögonfallande placering i öppna landskap ska undvikas. Ny bebyggelse ska hellre placeras i skogsbyn istället för på åkermark. Skala, form, färgsättning och material ska ansluta till befintliga byggnader.

Fornminnen påverkas i många av de föreslagna utvecklingsområdena. Fornminnen redovisas på karta i Översiktsplanen 2020. Tillräcklig hänsyn till fornlämningar och kultur- och naturmiljö ska tas i prövning av förhandsbesked för bygglov. Vid prövning av bygglov inom eller i direkt anslutning till kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska Finspångs kommuns kulturmiljöprogram användas som en del i beslutsunderlaget.

Finspångs slott och bruksmiljö med tillhörande parkanläggning ska skyddas eftersom området ger en samlad bild av en större bruksmiljö som utvecklats från 1600-talet fram till idag. Området som är ett riksintresse för kulturmiljö är skyddat i gällande detaljplaner. Området sammanfaller delvis med förslag till riksintresse för industriell produktion. Finspångs kommun föreslår att riksintresset för industriproduktion ska prioriteras framför andra riksintressen för att främja tillväxt och industrins utveckling. Särskild hänsyn ska tas till slottsområdet med tillhörande parker.

Nytt verksamhetsområde vid Södralundsområdet ligger delvis inom riksintresset Risinges nordligaste del i anslutning till riksväg 51. Kyrkan och prästgårdsmiljön är skyddade enligt kulturmiljölagen. Kulturlandskapet bör bevaras enligt kulturmiljöprogrammet.

I området Dalsberg östra finns risk för påverkan på landskapsbild och arkitektur vid Stjärnviks slott. Landskapsbild kan även påverkas av utveckling av nya bostadsområden vid Malviken/Översätter. I planområdet Stenstorps norra del ligger Ramstorps gård som är utpekad i kulturmiljöprogrammet.

Risk för påverkan på landskapsbild och arkitektur ska prövas i detaljplaneskedet.

I samtliga orter utanför Finspång finns kända forminnen och kulturmiljöer som identifierats i den översiktliga miljöbedömningen. Värden som kräver hänsyn i planeringsprocessen redovisas inte i planförslagen.

Påverkan nollalternativ

Värden för kulturmiljö beskrivs och ställningstagande för vad kommunen vill uppnå och hur det ska genomföras redovisas på en övergripande nivå. Allmänna intressen redovisas för varje utvecklingsområde. Specifika områden är exempelvis det riksintressanta Risingeområdet där all utveckling ska ske med hänsyn till kulturmiljö och inga större exploateringar tillåtas. På landsbygden ska nya byggnader lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse eller till lägen som liknar traditionella tomtplatser. Ny bebyggelse ska utformas så att den passar väl in i landskap och omgivande miljö.

Förslag till riksintresse för industriproduktion redovisas.

Stora orörda skogsområden utpekade som särskilt värdefulla för rekreation. Enligt översiktsplanen ska lokala jordbruksföretag stimuleras att bevara det öppna landskapet

Kommunens nya kulturmiljöprogram från 2015 är ej inkluderat i översiktsplanen från 2011 men beaktas i ärendehantering.

Ej heller regional landskapsanalys för Östergötland från år 2017.

Effekter och konsekvenser

En ökad kunskap i kombination med tydligare riktlinjer skapar ökade förutsättningar för att kulturmiljövärden beaktas i planeringsprocessen. I den översiktliga miljöbedömningen beskrivs för samtliga utvecklingsområden platsspecifika värden, förutsättningar och miljöaspekter att beakta i den fortsatta planeringsprocessen vilket är positivt. Den informationen saknas i planförslagen vilket skapar en otydlighet om miljöbedömningens status och en risk för att värdefull information inte beaktas i planprocessen.

Bruksmiljön i Finspång har enligt kommunens kulturmiljöprogram höga samhällshistoriska värden då området ger viktig information om samhällets historia och är grundsten till utvecklingen för Finspångs centralort. Om den sammanhållna och välbevarade miljön splittras finns risk att arkitektoniska värden påverkas negativt.

Åtgärder, anläggningar och byggnationer som påtagligt förändrar landskapsbilden i anslutning till den medeltida kyrkomiljön i riksintresset Risinge är olämpligt enligt Finspångs kommuns kulturmiljöprogram. I översiktsplanen saknas en redogörelse för hur Södralundsområdet kan utformas utan att riksintresset Risinge påtagligt skadas.

Sammanvägd bedömning

Båda översiktsplanerna redovisar relevanta mål, befintliga värden för kulturmiljö samt strategier och riktlinjer för markanvändning där hänsyn tas till kulturmiljö. I ÖP 2020 redovisas ett större markanspråk i anslutning till Finspångs tätort vilket kan påverka värdefulla kulturmiljöer.

Översiktsplan 2020 implementerar på en övergripande nivå nya kunskapsunderlag som kommunens kulturmiljöprogram och regional landskapsanalys vilket får positiva konsekvenser för kommunens kulturmiljöer som helhet. Under förutsättning att ny kunskap och översiktsplanens riktlinjer tillämpas i den fortsatta planeringen bedöms konsekvenserna sammantaget kunna bli neutrala. Det finns risk för påverkan och negativa konsekvenser för fornminnen. Detta behöver utredas i den fortsatta planeringsprocessen. För översiktsplanen 2011 bedöms konsekvenserna likvärdiga.

4.3 Vatten

Finspångs kommun är rik på sjöar och vattendrag. Vatten är en värdefull resurs som måste hanteras på varsamhet och under beaktande av övergripande mål och relevant lagstiftning.

Nuläge

Diagonalt genom Finspångs kommun går en vattendelare mellan Nyköpingsåns avrinningsområde i nord-öst och Motala Ströms avrinningsområde i syd-väst. I kommunen finns totalt 61 olika delavrinningsområden. I åtgärdsplan för Södra Östersjöns vattendistrikt redovisas åtgärder som är möjliga att genomföra eller skulle behöva genomföras för att nå god vattenstatus. Beslutade miljö kvalitetsnormer redovisas under punkt 3.7 (Översiktsplan 2020). Övergödning är det miljöproblem som påverkar flest vattenförekomster och åtgärder krävs för att minska näringsbelastningen från jordbruket, enskilda och kommunala avloppsutsläpp samt dagvattenhantering. Efterbehandling av miljögifter krävs bland annat i Rejmyre som påverkar sjön Hunn samt i Hällestadsåns vattensystem med sjöarna Bönnern, Dovern och Glan. I Dovern som inkluderar Skutbosjön finns förhöjda halter av PAH och gränsvärden i fisk för PCB och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrids. Skutbosjön är bl a recipient för avloppsreningsverket i Finspång.

I Finspångsåarna finns många strukturella hinder som påverkar förutsättningarna för fisk att vandra i vattensystemen. Vandringshinder och förslag till åtgärder redovisas i VISS.

Ca 80 % av hushållen är anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Övriga hushåll har enskild vattenförsörjning. I kommunen finns sex avloppsreningsverk och drygt 2 200 enskilda anläggningar för toalettavlopp. I Finspång finns ett antal sammanhängande fritidshusområden där allt fler väljer att bosätta sig permanent. Dessa omvandlingsområden saknar ofta fungerande VA-försörjning.

En förvaltningsövergripande VA-plan för Finspångs kommun antogs 2017. VA-planen omfattar en kunskapsöversikt, policy och prioriterade åtgärder. VA-planen innehåller förslag

på nya områden som ska byggas ut med kommunalt vatten och avlopp. I sex områden finns behov av detaljplan för att stödja en utveckling av nya verksamhetsområden.

Enligt EU's så kallade avloppsdirektiv har Sverige ett ansvar för att begränsa tillförseln av fosfor till våra havsmiljöer. Avloppsdirektivet innebär högre krav på rening av fosfor från avloppsreningsverk > 10 000 personekvivalenter.

I Finspång, Butbro och Lotorp är dagvattnet helt eller till största delen separerat från spillvattennätet. I övriga orter täcker dagvattennäten högst hälften av upptagningsområdena. I orter där dagvattennätet inte är utbyggt har många fastigheter dagvattnet anslutet till spillvattennätet. I kommunens VA-översikt som är ett planeringsunderlag för översiktsplanen, redovisas för varje ort mottagande recipienters kemiska och ekologiska status.

Samtliga kommunala vattentäkter är skyddade med vattenskyddsområde och föreskrifter enligt Dricksvattendirektivet artikel 7. Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning är inte skyddade. Enligt den regionala vattenförsörjningsplanen saknas regionalt viktiga vattenresurser inom Finspångs kommun. Vattenskyddsområdet för Glan har däremot betydelse för verksamheter och boende i Finspångs kommun.

Klimatförändringarna förutspås leda till minskad vattentillgång i framtiden till följd av att grundvattennivåerna sjunker och ytvattenresurserna minskar. Enligt kommunens VA-plan behöver Finspångs kommun en plan för hur kommunen ska möta vattenförsörjningsbehovet i framtiden utifrån de nya förutsättningarna. Grundvattentäkten mellan Grytgöl och Ljusfallshammar bedöms ha otillfredsställande kvantitativ status med risk för att inte uppnå kvantitativ status till 2021. Kommunen saknar reservvattentäkter.

Påverkan planförslag

Huvuddelen av kommunens tillväxt koncentreras till orter i anslutning till Hällestadsån som via Bönnern och Doverten mynnar i Glan. Även orten Igelfors ingår i Glans tillrinningsområde med sitt läge vid Lotorpsån uppströms sjön Björken. Vid avgränsningen av planområdena har särskild hänsyn tagits till avrinningsområden då Finspång tätort till stor del har avrinning mot Skutbosjön/Doverten där föroreningarna är klassade i riskklass 1.

Sjön Hunn påverkas av föroreningar från Rejmyre glasbruk vilket redovisas i planförslaget. I anslutning till sjön Tisnaren utpekade flera områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. All utveckling ska ske med hänsyn till Tisnarens värden. Möjlighet finns att ansluta flera områden till kommunalt vatten och avlopp från Katrineholms kommun. Ställningstagande i VA-policyn har inarbetats i översiktsplanen.

I översiktsplanen redovisas riktlinjer för hur Finspångs kommuns invånare ska erbjudas en långsiktigt trygg, ekologisk och ekonomiskt hållbar vatten- och avloppsförsörjning oavsett var de väljer att bosätta sig. Utsläpp av övergödande ämnen och föroreningar till vattenförekomster ska minskas så att god ekologisk status uppnås i Finspångs kommuns sjöar och vattendrag. Lösningar som möjliggör kretslopp av näringsämnen ska främjas.

En hållbar dagvattenhantering ska främjas genom att säkra funktionen i områden med befintligt dagvattennät och begränsa behov av nya åtgärder genom lokalt omhändertagande av dagvatten. Ytlig fördröjning och rening ska tillämpas både vid förtätning och nyexploatering.

En strategi för att nå den planerade målsättning att öka befolkningen till 30 000 invånare är att möta efterfrågan på boende i de attraktiva lägen nära natur och vatten som kommunen kan erbjuda. Enligt kommunens strategi för landsbygd och orter ska ny bebyggelse i första hand utvecklas i orter där service bl a i form av vatten och avlopp kan tillhandahållas. I

översiktsplanen redovisas även tio större fritidsområden med fler än 30 hushåll varav många idag saknar gemensamma VA-lösningar. I avvaktan på att detaljplan eller områdesbestämmelser upprättas ska kommunen utvecklingsstrategi för landsbygden gälla. Komplettering och utbyggnad av områdena kan ställa krav på upprättande av detaljplan för att utvecklingen ska kunna ske på ett hållbart sätt.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen ses som en möjlighet att stärka kommunens attraktionskraft. Sju områden utpekade som möjliga för utveckling av bostäder och fem områden för verksamheter där strandskyddsdispens kan beviljas under vissa förutsättningar.

För ny bebyggelse utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp krävs förutsättningar för att anordna en hållbar VA-lösning som godkänts av Finspångs kommun.

Nuvarande och framtida vattenförsörjning ska tryggas genom att aktuella vattenskyddsområden upprätthålls och grundvattenresurser skyddas. Reservvattenförsörjning ska säkras. Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning redovisas på karta i översiktsplanen.

I översiktsplanen identifieras teknisk service som ett område där det finns behov av fortsatt utredningsarbete. Under den kommande fyraårsperioden bedöms det som nödvändig att genomföra en översyn av vatten- och avloppsplanen, ta fram riktlinjer för dagvattenhantering samt att utreda behov av nytt vattenverk och utbyggnad av vatten och avlopp till nya områden. Det behövs även en strategi för hantering av förorenade områden samt utredning av eventuell spridning av PFAS från kommunens brandövningsplats. Beslut om utredningar tas i särskild ordning.

Dagvattenutredningar behöver enligt den översiktliga miljöbedömningen i detaljplaneskedet genomföras i orterna Vistinge, Gökbäcken, Ekedagsvägen syd, Ramstorpsvägen västra, Sonstorp, Ljusfallshammar, Grytgöl, Igelfors och Hävla. Avgränsningen av planområdet Nyhem/Falla ska säkerställa att mark finns att tillgå för fördröjning av dagvatten innan utsläpp i Dovern.

Påverkan nollalternativ

I översiktsplan 2011 redovisas övergripande ställningstaganden rörande dricksvatten samt hantering av avlopp och dagvatten. Målsättningen är vatten av god kvalitet som uppfyller det beslutade miljökvalitetsnormer. Beslutade och planerade vattenskyddsområden redovisas. Behovet av en samlad VA-plan som omfattar både befintliga verksamhetsområden samt områden utanför dessa påtalas.

Problem med ökat permanentboende i fritidshusområden med otillfredsställande VA-lösningar påtalas. Stöd för en hållbar utveckling av fritidshusområden saknas i ÖP vilket medför en risk.

Översiktsplan 2011 redovisar inte resultatet av VA-planen från 2017 vilket medför en risk för felaktiga prioriteringar av fortsatta åtgärder.

Effekter och konsekvenser

Den planerade utvecklingen kommer att påverka vattenförekomster som omfattas av krav på åtgärder för att uppnå god vattenkvalitet senast år 2027. Utpekade miljöproblem i de klassade vattenförekomsterna är framförallt övergödning, bristande konnektivitet i rinnande vatten och miljögifter. I den översiktliga miljöbedömning som genomförts för samtliga utvecklingsområden beskrivs förutsättningar, problem och nödvändiga åtgärder för att hantera frågor som rör miljöproblem i vatten.

Översiktsplanen ger stöd för utveckling av gemensamma lösningar för vatten och avlopp som är en viktig åtgärd för att minska belastningen av näringsämnen i sjöar och vattendrag.

Översiktsplanen redovisar en tydlig strategi för att styra ny bebyggelse till orter som kan, eller kommer att kunna erbjuda kommunalt vatten och avlopp. Planen ger underlag för fortsatt utredningsarbete och en uppdatering av kommunens VA-plan med områden för nyexploatering och planerad bebyggelse. En kraftig utbyggnad av nya verksamhetsområden för vatten och avlopp och system för hantering av dagvatten medför ett betydande investeringsbehov.

Efterfrågan på boende och verksamheter i strandnära lägen kan mötas i områden som utpekats i en samlad process och tydliga ställningstaganden. I samband med utveckling av LIS-områden kan enskilda avlopp anslutas till gemensamma avloppslösningar.

Planområdet Ryssnäs Solklint är beläget inom tertiär zon för vattenskyddsområde Glan. Lotorp Västra ligger till viss del inom sekundär zon för vattenskyddsområde Bleken. För båda planområdena innebär detta att föreskrifterna för vattenskyddsområdet ska beaktas.

Utpekade brister vad gäller fysiska strukturer i sjöar och vattendrag hanteras inte i översiktsplanen vilket bedöms innebära fortsatt negativa konsekvenser vad gäller förekomst av vandringshinder.

Under förutsättning att översiktsplanens ställningstaganden och riktlinjer följs finns generellt goda förutsättningar för minskad påverkan från enskilda avlopp och en förbättrad dagvattenhantering vilket skulle innebära positiva konsekvenser för vattenmiljön.

För enstaka objekt behöver konsekvensanalysen fördjupas. Doverns redovisade påverkanskällor är reningsverk, industri (inte IED), förorenade områden samt transport och infrastruktur samt atmosfärisk deposition. I vattenmyndighetens åtgärdsprogram redovisas flera åtgärder i Dovern.

I kommunens VA-plan från 2017 redovisas åtta områden där det finns behov av gemensamma VA-lösningar; Brestorp, Bränntorp, Kilnäset, Ekudden, Gärtorp, Västerängen, Sunda, Stadviken. Tre av objekten är de högst prioriterade i VA-planen där Bränntorp med 307 hus är det största. Dessa områden är inte utpekade i översiktsplanen. Konsekvensen är att VA-utbyggnaden i befintliga områden med samlad bebyggelse riskerar att försenas och påverkan från nuvarande enskilda avlopp består.

Sammanvägd bedömning

Översiktsplan 2011 redovisar en generell inriktning för hantering av vatten som resurs men saknar stöd i strategiska dokument som VA-plan och dagvattenstrategi vilket medför en risk för negativa konsekvenser för vattenmiljön.

Översiktsplan 2020 ger underlag för en fortsatt VA-planering med utbyggnad av gemensamma lösningar för hantering av avloppsvatten och dagvatten vilket ger positiva konsekvenser och bidrar till att beslutade miljö kvalitetsnormer kan uppnås.

4.4 Energi och klimat

Riksdagens vision är att Sverige nått noll nettoutsläpp av växthusgaser år 2050. Genom Parisavtalet har EU gjort ett gemensamt åtagande att senast 2030 minska växthusgasutsläppen från hela EU med minst 40% jämfört med 1990. Av de territoriella utsläppen dominerar inhemska transporter tydligt med ca en tredjedel av utsläppen. Vägtrafikens andel uppgår till 95 % av utsläppen från transportsektorn. Kommunen ska samordna översiktsplanen med de

nationella och regionala klimatmålen. Boverket definierar vad en kommun har rådighet över genom sin översiktsplanering.

Nuläge

Kommunen ingår tillsammans med näringslivet, akademi och andra offentliga aktörer i samverkansprojektet "Energiriket" i syfte att stärka kompetens, forskning och utveckling inom energi och miljöteknik. I kommunen finns bland annat företag som producerar och uppför solenergianläggningar

Förutsättningarna för produktion av förnybar energi är begränsade. Delar av Finspångs kommun omfattas av Försvarmaktens stoppområde för vindkraft kring Malmens Flottiljflygplats vilket innebär att inga nya vindkraftsetableringar kommer att kunna tillåtas inom det området. Butbro i den norra delen av kommunen berörs av ett utpekat riksintresse för vindkraft. Enligt översiktsplanen finns en potential för ökning av verkningsgraden i befintliga vattenkraftverk.

Kommunen erbjuder ett väl utbyggt fjärrvärmenät i Finspångs tätort. Fastighetsbolaget Vallonbygden arbetar aktivt med att ersätta fossila bränslen i sitt fastighetsbestånd även utanför centralorten.

I Finspångs kommun finns skilda förutsättningar för utveckling av infrastrukturen och planering för gång, cykel och kollektivt resande. Finspångs tätort har ett väl utbyggt gång- och cykelnät till de viktigaste målpunkterna. Vissa verksamhetsområden som ex Vistinge har i nuläget begränsade förutsättningar för gång och cykel.

Kommunens avfallsplan lägger fast riktlinjerna för hur avfallshanteringens miljöpåverkan ska minskas. Kommuner är skyldiga att fr om 1 januari 2021 tillhandahålla system för att samla in utsorterat matavfall från hushåll och transportera bort det separat. Återvinningscentralen i Finspång kan inte anordna ett förändrat insamlingssystem inom nuvarande anläggning.

Påverkan planförslag

Mark ska säkerställas för en ökad produktion för förnybar energi såsom vind och sol. Enligt genomförd vindkartering finns en potential för etablering av vindkraft i skogsområden. Ny bebyggelse ska planeras med goda möjligheter att producera solenergi.

Möjligheter till effektiva, förnybara och resurssnåla lösningar för uppvärmning ska vara en förutsättning i både ny och befintlig bebyggelse.

Ny bebyggelse ska enligt kommunens inriktning i största möjligaste mån bygga på förtätning och utveckling av befintliga resurser och infrastruktur. Målsättningen är att växa inifrån och ut med fokus på att sikt få en rundare tätort där tätortsnära mindre orter binds ihop med tätorten på ett tydligare sätt. Huvuddelen av befolkningstillväxten kommer enligt översiktsplanen att ske i Finspångs tätort med omland. På landsbygden ska bebyggelse i klimatsmarta lägen nära kollektivtrafik premieras även om möjlighet att bo enskilt på landsbygden fortfarande ska erbjudas.

Vid bygglov och planläggning ska energieffektiva lösningar eftersträvas enligt riktlinjer i ÖP. Det ska även gå att anordna trafikförsörjning, avfallshantering samt elektronisk kommunikation på ett tillfredsställande sätt.

Ny förbifart planeras väster om Finspångs centralort med genomförande på kort sikt vilket skapar nya förutsättningar för förtätning av centrum samt utveckling av tätortsnära områden för nya verksamheter.

De föreslagna planområdena ligger även nära teknisk försörjning och ger goda förutsättningar för gång och cykel. Flera av utvecklingsområdena är belägna i den östra delen av kommunen utmed det viktiga pendlingsstråket mot Norrköping.

Hållbara färd sätt prioriteras i planeringen och särskilt i Finspångs centrum. Gång- cykel- och kollektivtrafik ska vara prioriterade i samhällsplaneringen. Utanför orterna kommer bilen fortsatt vara en viktig förutsättning för vardagen. Fyrstegsprincipen ska tillämpas vid all planering och genomförande av trafikåtgärder för samtliga trafikslag. Prioriterad infrastruktur omfattar även kollektivtrafik.

Området Gökbäcken beskrivs som lämpligt för etablering av återvinningsverksamhet. Området bedöms som lämpligt genom sin närhet till befintlig återvinningsanläggning och fjärrvärmeverk. Bra läge i förhållande till infrastruktur underlättar angöring till området för tunga transporter.

Påverkan nollalternativ

I planen redovisas en tydlig målsättning att person- och godstransporter ska ske på ett miljövänligt sätt för att minska utsläppen av växthusgaser. Staden måste byggas tätare och säkrare med ett tillgängligt och klimatanpassat transportsystem.

Planen prioriterar ny bebyggelse i kollektivtrafikstråk. Fler och bättre gång- och cykelvägar ska byggas både inom tätorten och till omgivande orter. Kommundelarna ska knytas samman i en helhet som skapar goda förutsättningar god service och kollektivt resande både inom kommunen samt till och från grannkommuner och grannlän.

Planen redovisar markreservat för två möjliga lägen för förbifart riksväg 51 Finspång innebär en begränsning av tätortsutvecklingen.

Effekter och konsekvenser

Båda översiktsplanens ger förslag till en utvecklad bebyggelsestruktur med förtätning av Finspångs tätort i kombination med ett tydligt stråktänkande som sammanbinder de mindre orterna vilket ger förutsättningar för bättre underlag för hållbara persontransporter och teknisk service. Översiktsplan Finspång 2020 redovisar områden för förtätning av centrala lägen samt utvecklingsområden i anslutning till valt alternativ för förbifart rv 51.

Utbyggnad av fjärrvärme i samband med utvidgningen av tätorten ger förutsättningar för högre andel förnybara bränslen.

Möjligheterna att skapa positiva synergier vid samlokalisering av verksamheter inom materialåtervinning i området Gökbäcken är ett exempel på industriell symbios.

Sammanvägda konsekvenser

Båda översiktsplanerna bidrar till att uppfylla beslutade klimatmål. Förutsättningarna för förtätning är tydligare redovisade i ÖP 2020 vilket ger positiva konsekvenser.

4.5 Klimatanpassning

Klimatförändringarna kan medföra att risken för översvämning ökar på grund av ökad nederbörd. Höga flöden och översvämningar medför ökad risk för erosion och skred samt utlakning av markföroreningar. Höga temperaturer under långa perioder medför ökad risk för känsliga personer som barn, äldre och sjuka. Genom en god samhällsplanering kan risker förebyggas och konsekvenser begränsas.

Nuläge

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har gjort en översvämningskartering för Motala ström som redovisar översvämningszoner vid 100-årsflöde, 200-årsflöde och beräknat högsta flöde (BHF). Runt sjöarna Glan, Dovern och Skutbosjön finns områden som kan komma att påverkas vid en översvämning.

Riskerna för översvämning bedöms inte som särskilt stora i Finspång enligt handlingsprogrammet för skydd mot olyckor, men det har tidigare inträffat översvämnings vid Hunn och Tisnaren. I övrigt är det översvämnings av vägar som är ett problem, speciellt i samband med snösmältning.

Påverkan planförslag

I översiktsplan 2020 redovisas förutsättningar och riktlinjer för klimatanpassning. För att möta högre temperaturer ska områden som är extra utsatta för urban värmeeffekt identifieras. En sammanhängande grönstruktur ska skapas för att kyla och dämpa värmen i tätare bebyggelse. Direkt solexponering av känsliga byggnader ska begränsas för att minska kylbehovet inomhus. Ny bebyggelse ska lokaliseras så att den inte påverkas av översvämning från skyfall och höga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Bevarande av markens genomsläpplighet ska beaktas i detaljplanering. En mångfunktionell grön- och blåstruktur ska utvecklas som ger utrymme för sekundära avrinningsvägar och fördröjningsytor. Risk för översvämning ska beaktas vid planläggning samt prövning av förhandsbesked för bygglov.

Enligt översiktsplanen behövs bättre kunskapsunderlag vad gäller effekterna av skyfall. En skyfallskartering bör därför göras för Finspångs tätort. Det behöver även utredas vilka orter som berörs av översvämnings till följd av skyfall.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har utfört en översiktlig stabilitetskartering för Finspång. Enligt karteringen är problemen med ras, skred och erosion små och det finns inga områden där det bedöms behövas ytterligare utredningar. Utpekade aktsamhetsområden ska studeras i detaljplaneskedet. Detta gäller bl a Hällestad Borggård, Grytgöl, Ljusfallshammar, Igelfors och Rejmyre.

Kommunens mindre orter försörjs med grundvatten som kan påverkas av förändrade nederbördsmonster. Enligt översiktsplanens riktlinjer kan kommunen säkra en långsiktigt trygg, ekologisk och ekonomisk hållbar vatten- och avloppsförsörjning för Finspångs invånare oavsett var de väljer att bosätta sig. Vatten- och avloppssystemen ska ta hänsyn till och anpassas till ett förväntat förändrat klimat. Vattenskyddsområden har upprättats för grundvattentäkterna.

Vid högre flöden till följd av skyfall finns risk för ökad spridning av farliga ämnen från förorenad mark. I såväl befintliga orter som flera av de föreslagna utvecklingsområdena finns förorenad mark som kan komma att påverkas av höga flöden.

Påverkan nollalternativ

Översiktsplan 2011 innehåller endast en generell formulering om att kommunens planering måste anpassas till ett förändrat klimat samt att översvämningsrisken alltid bör beaktas vid ny bebyggelse och vid nya infrastrukturanläggningar. Nya nationella och regionala mål samt förändringar i lagstiftning rörande kommunernas ökade ansvar att beakta klimataspekterna i planeringen som antagits efter 2011 saknas i översiktsplan 2011.

I kommunen finns en känd problematik med förhöjd risk för skred och ras i vissa områden. Beroende på typ av markanvändningar behövs utredningar av stabiliteten i dessa områden vid

planering av större exploateringar. Som regel beviljar kommunen inga bygglov i dessa områden.

Effekter och konsekvenser

Det har skett en utvidgning av definitionen av klimatanpassning till att även omfatta riktlinjer för att möta förhöjda temperaturer. Utvecklade riktlinjer ger underlag för säkerställande av en tydlig grön- och blåstruktur i kommunens fortsatta planering. En kommande klimatanpassningsplan blir ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet.

Genomförd lågpunktskartering har identifierat lågpunkter som kan reserveras som översvämningssytor i detaljplaneringen varför risken för påverkan av ökad nederbörd bedöms som låg. Risk för påverkan av förändrade vattenflöden kan motverkas via fördröjning, då många planområden är relativt stort.

Det finns goda förutsättningar bevara träd och utveckla gröna lungor då många föreslagna utvecklingsområden utgörs av skogsområden som planeras från grunden. Konsekvenserna av högre temperaturer bedöms därför som låga.

Konsekvenser av ökade nederbörds mängder till följd av klimatförändringar för vatten, dag- och dräneringsvatten som övriga tekniska försörjningssystem bör studeras vidare i kommunens VA-planering och detaljplanering. Även föreslagna LIS-områden bör omfattas av det fortsatta utredningsarbetet.

Sammanvägda konsekvenser:

Översiktsplan Finspång 2020 redovisar på ett tydligare sätt än Översiktsplan 2011 hur kommunen i den fysiska planeringen genom ställningstaganden och riktlinjer kan förebygga konsekvenserna av ett ändrat klimat vilket skapar möjligheter för ett fördjupat arbete med klimatanpassning och bidra till positiva konsekvenser. Översiktsplan 2011 bedöms innebära neutrala konsekvenser.

4.6 Hälsa och säkerhet

Enligt plan- och bygglagen ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. I den fysiska planeringen skapas också nya möjligheter att erbjuda kommunens invånare hälsosamma och säkra miljöer utifrån befintliga förutsättningar.

Nuläge

Förorenade områden

Finspångs är en betydande industriort med en lång historia som bruksort. I Finspångs kommun finns idag ungefär 350 potentiellt förorenade områden. Med Finspångs bakgrund som bergslagsområde finns en hög förekomst av förorenade jordmassor, slagg eller andra industriella avfall och restprodukter som är typisk för många bruksorter. Jordmassor och slagg innehåller ofta höga tungmetallhalter och kan ha använts som utfyllnad inom stora områden, både på industrimark och i bostadsområden. De föroreningar som ofta finns i marken i bruksområdena riskerar att påverka möjligheten till byggande i relativt hög grad. Vid förtätning och nybyggnation är sannolikheten stor att påträffa föroreningar.

Även vissa av dagens verksamheter kan genom hantering av stora mängder kemikalier eller av andra skäl innebära en risk för allvarliga skador på människor eller miljön.

Luftkvalitet

Beräkningarna utförda av Östergötlands luftvårdsförbund visar att det för närvarande inte finns någon risk i Finspång att miljö kvalitetsnormen för utomhusluft överskrids för något ämne. Biltrafik är den största orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften.

Buller

Bullerpåverkade miljöer finns i anslutning till större vägar samt industriell verksamhet.

Radon

Förhöjda radonhalter har uppmätts i hela Finspång med stora lokala variationer. Ungefär vart fjärde hus har förhöjda halter enligt genomförda mätningar på drygt 3000 småhus och 90 flerbostadshus.

Trafiksäkerhet och farliga godstransporter

Det finns ett stort flöde av farliga godstransporter som passerar genom Finspång. Stråket utmed riksväg 51 mellan Örebro och Norrköping går rakt igenom både Finspångs kommun och genom Finspångs tätort. Farliga godstransporter går även igenom tätbebyggda områden i Finspångs tätort för att ta sig till och från de industrier som finns centralt placerade i Finspångs tätort.

De transportleder som främst används för farlig gods i Finspång är riksväg 51, länsväg 215 och i Finspångs tätort riksväg 51 – Slottsvägen – Norrmalmsvägen samt järnväg.

Farliga verksamheter

I Finspång finns två anläggningar som är klassade enligt EU's så kallade Sevesodirektiv. Direktivets syfte är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor för människor och miljö. Anläggningarna i Finspång är belägna i det centrala industriområdet och på Norrmalm. Verksamheterna omfattar gasolanläggning, anläggning med naturgas samt en lackeringsanläggning.

Påverkan planförslag

Under avsnittet värden och hänsyn i Översiktsplan 2020 redovisas kommunens inriktning för miljö, hälsa och säkerhet. Den generella inriktningen är att miljö- och riskfaktorer ska hanteras så att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras. Ställningstaganden för den fortsatta planeringsprocessen redovisas för buller, luftkvalitet, vattenkvalitet, förorenad mark, farliga verksamheter, översvämning, ras, skred och erosion, farliga godstransporter, elektromagnetiska fält och radon.

Buller

Flera av de föreslagna utvecklingsområdena för nya bostadsområden är belägna i anslutning till större vägar vilket medför risk för bullerpåverkan. Detta gäller särskilt riksväg 51 men även väg 215. I Stenstorp samt Dalsberg Östra finns risk för påverkan från industribuller. I kommande planering kommer bullerstudier att genomföras som ska visa hur bebyggelse placeras och utformas för att klara gällande riktvärden för buller. Kommunen arbetar även för att minska biltrafik och förbättra möjligheterna till hållbart resande. I planeringen ska särskild hänsyn tas till grupper som är särskilt känsliga för bullerstörningar, exempelvis barn.

Bullrande verksamheter ska enligt översiktsplanen koncentreras till några få områden.

Luftkvalitet

Risk för påverkan på luftkvaliteten bedöms genomgående som låg. Planområden har avgränsats med hänsyn till riskavstånd för verksamheter med omgivningspåverkan som Axsätters reningsverk samt ridanläggningen vid Torstorp/Falla.

Generellt gäller att bostäder, arbetsområden och service har lokaliserats och utformats så att resbehovet ska minska och att en stor del av resorna ska kunna ske till fots, med cykel eller kollektivtrafik.

Förorenad mark

I översiktsplanen redovisas den allmänna föroreningssituationen i kommunen. Potentiellt förorenade områden i länsstyrelsens EBH-databas från 2018 framgår av översiktsplanens kartunderlag. Känd problematik beskrivs och värderas i den översiktliga miljöbedömningen av planerade utvecklingsområden. I anslutning till Finspångs tätort finns kända markföroreningar från ett nedlagt växthus som påverkar Lotorp östra samt Butbro skogsbacke. Lotorp Västra ligger i anslutning till en nedlagd impregneringsanläggning som utgör ett riskobjekt klass 1. Utredning pågår.

Planområdet i Falla omfattar ett äldre sågverksområde som klassats som förorenad mark klass 1. Det förorenade området kommer att saneras till mindre känslig markanvändning (MKM) vilket begränsar framtida markanvändning. Området bedöms vara lämpligt för lättare industriverksamhet eller handel.

I detaljplaneprocesser ska eventuell förekomst av förorenade områden tidigt utvärderas. Markens status avseende föroreningar ska kartläggas och värderas vid alla markarbeten med undantag för tillfälliga markarbeten under hårdgjord yta vid oförändrad markanvändning.

Trafiksäkerhet och farliga godstransporter

Riksväg 51 har stor betydelse för utvecklingen av näringslivet i kommunen men är även en viktig länk för transporter mellan Örebro och Norrköping. Ny förbifart väg 51 väster om Finspång ingår i gällande länstransportplan för Östergötland.

Beslutade riskavstånd ska även tillämpas för transportleder för farligt gods. Riskutredningar ska genomföras vid behov. Särskild hänsyn tillämpas där känslig verksamhet finns inom 150 meter inom från transportleden.

Farliga och störande verksamheter

I samband med att Finspång växer måste planeringen ta hänsyn till befintliga farliga verksamheter så att dessa kan fortsätta utöva sin verksamhet. Vid etablering av nya farliga verksamheter ska dessa lokaliseras på platser där omgivningspåverkan och dess konsekvenser påverkar så få människor som möjligt.

Finspångs kommun är skyldiga att genom god fysisk planering i möjligaste mån separera Seveso-verksamheter från annan verksamhet. Nya farliga verksamheter ska lokaliseras på platser där omgivningspåverkan och dess konsekvenser påverkar så få människor som möjligt. Planområdet Stenstorp är beläget i närhet till två Seveso-anläggningar. En riskutredning ska genomföras så att bebyggelsen kan anpassas med hänsyn till anläggningarnas bedömda påverkan. Stenstorp berörs även av en kraftledning som kräver hänsyn till riskavstånd.

Närhet till kraftledningar ska beaktas i planeringen. Ett flertal utvecklingsområden berörs av kraftledningar.

Påverkan nollalternativ

I översiktsplanen redovisas kunskap och ställningstaganden rörande miljö- och riskfaktorer. Säkerhetsavstånd som ska iakttas i planeringen redovisas exempelvis för kraftledningar och miljöfarlig verksamhet. Att i planeringen säkerställa tillräckliga skyddsavstånd till verksamheter med djurhållning bidrar även till att pågående verksamheter inte hotas.

Hantering av farligt gods på väg kräver fortsatta utredningar där osäkerheten om planerad förbifart riksväg 51 är en viktig förutsättning att klargöra. Det bör även utredas om verksamheter som har stora volymer av farligt gods kan omplaceras till mer perifera lägen.

Planområde i Falla är utpekad som område för bostadsbebyggelse. Sanering krävs till ändamål känslig markanvändning.

Effekter och konsekvenser

God boendemiljö med hänsyn till hälsa, miljö och säkerhet ska uppnås enligt riktlinje för prövning av förhandsbesked. Aspekter som ska beaktas är exempelvis buller, farligt gods, skred samt översvämningsrisk. Riskavstånd har beaktats i planeringen och redovisas för varje objekt i den översiktliga miljöbedömningen.

Risken för luftpåverkan bedöms genomgående som låg. Ny förbifart riksväg 51 avlastar Finspångs centrum och möjliggör förtätning i centrala lägen.

Ställningstagandet vad gäller förbifart riksväg 51 förbi Finspång möjliggör etablering av nya utvecklingsområden i perifera lägen där miljöfarlig verksamhet kan bedrivas med nödvändiga säkerhetsavstånd.

Risk för bullerpåverkan finns i utvecklingsområdena utmed riksväg 51 vid Sonstorp, Hällestad Borggård samt i utvecklingsstråket mot Norrköping. Bullerpåverkade områden finns även utmed väg 215 Nyhem/Torstorp/Falla.

Förorenade områden är kända och förutsättningarna tydligt beskrivna. God framförhållning skapar bra förutsättningar för att dessa områden hanteras i enlighet med kommunens riktlinjer. Det ger även utrymme för dialog i samrådsfasen.

Sammanvägda konsekvenser

Översiktsplan Finspång 2020 redovisar förutsättningar, hänsyn, strategier och riktlinjer för att hantera kända risker för hälsa och säkerhet. Översiktsplan 2020 skapar förutsättningar för omplacering av verksamheter med farligt gods till nya perifera lägen. I samband med exploatering skapas förutsättningar för åtgärder av förorenade områden. Sammantaget bedöms redovisade strategier och åtgärder ge positiva konsekvenser för hälsa och säkerhet. Översiktsplan 2011 bedöms ge neutrala konsekvenser.

5 Miljöbedömning

I uppföljningen av Sveriges miljömål 2018 (Naturvårdsverket 2018) utpekade fyra områden som särskilt angelägna:

- Klimatförändringar
- Förlusten av biologisk mångfald
- Klimatsäkrad dricksvattenförsörjning samt vattenförvaltning
- Giftfri vardag med fokus på barn och hushåll

Av totalt 16 nationella miljömål bedöms endast målet ”Skyddande ozonskikt” som uppfyllt och ”Säker strålmiljö” som nära uppfyllt. De miljömål som redovisar en negativ trend och där utmaningarna är som störst är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Myllrande våtmarker
- Ett rikt odlingslandskap
- Ett rikt växt- och djurliv

5.1 Uppfyllelse miljömål och miljö kvalitetsnormer

Finspångs kommun har aktivt implementerat de miljöaspekter som bedömts ha betydande miljöpåverkan i planprocessen. Checklistan för miljöbedömning har använts som ett verktyg i planeringsarbetet för att identifiera betydande miljöaspekter och anpassa planeringen. Kommunens miljöstrateg har ingått i arbetsgruppen för översiktsplanen under hela projektiden.

De globala målen Agenda 2030 har tillsammans med de lokala tillväxtmålen varit en ram för arbetet med översiktsplanen. De nationella och regionala miljömålen har implementerats i de kommunala sektorsprogram som givit underlag till ÖP. Exempel på sektorsprogram som implementeras i översiktsplanen är Energiplan 2015-2018, Natur- och friluftspan, VA-plan och Avfallsplan 2014-2018.

Det regionala åtgärdsprogrammet ”Nu är det dags! 50 åtgärder för miljömålen i Östergötland” innehåller ett stort antal åtgärder med relevans för översiktsplanen.

Hur översiktsplanen Finspång 2020 bidrar till uppfyllelse av nationella och regionala miljömål har bedömts med utgångspunkt från anvisningar i Boverkets kunskapsbank för samordnad planering samt stöd och råd i miljöarbetet från hemsidan Sveriges miljömål.

För varje mål ges en kort beskrivning av sammanlagd effekt samt en symbol.

Den första symbolen avser översiktsplan 2011 och den andra översiktsplan 2020. Resultatet sammanfattas i en tabell i slutet av avsnittet.

- *Bidrar till att miljömålet uppfylls*
- *Har sammantaget en neutral påverkan på miljömålet*
- *Medför en negativ utveckling*

Begränsad klimatpåverkan

Båda översiktsplanerna ger en tydlig beskrivning av förutsättningar och riktlinjer för energi och klimat där översiktsplanens roll för genomförande av samhällsplaneringen beskrivs. Planerad bebyggelseutveckling baseras på stråktänkande och förtätning av tätorter för att stödja kollektivtrafik och fjärrvärmeutbyggnad. Underliggande program och planer samt behov av nya planer redovisas. Utbyggnad av teknisk infrastruktur med närhet till VA samt tillgång till fjärrvärme för uppvärmning av bostäder och lokaler underlättas av en tät bebyggelsestruktur. Tätortsnära rekreationsområden ger förutsättningar för en rik fritid utan långa resor.

I översiktsplan 2020 förtydligas att fyrstegsprincipen är vägledande i trafikplaneringen. Hållbara färdvägar prioriteras generellt i planeringen och särskilt i Finspångs centrum. I planen finns utpekade stråk för väg och järnväg med säkerhetsavstånd till ny bebyggelse. Riktlinjer för IT-struktur redovisas i ÖP 2020.

Frisk luft

En förutsättning i båda översiktsplanerna är att beslutade miljö kvalitetsnormer för luft ska uppfyllas. Utsläppen av kväveoxider från trafiken ska minskas genom god planering och prioritering av hållbara färdvägar med exempelvis utbyggnad av kollektivtrafik.

I ÖP 2020 beskrivs hur stadsrummet ska utformas för god luftväxling, GC-stråk pekas ut och centrala tätortsmiljöer avlastas genomfartstrafik. Fjärrvärme ska gynnas för att minska utsläppen till luft exempelvis från småskalig vedeldning.

Redovisade åtgärder är även relevanta för miljömålet Bara naturlig försurning.

Giffri miljö

Förekomst av markföroreningar har på ett tydligt sätt beaktats i bebyggelseplaneringen. Kända förekomster redovisas på karta och i översiktsplanen redovisas ställningstaganden rörande markanvändning. En strategi för hantering av förorenad mark ska tas fram.

Befintliga miljöfarliga verksamheter ska beaktas i planeringen. Nya farliga verksamheter ska lokaliseras så att omgivningspåverkan minimeras.

I ÖP 11 redovisas förenade områden och det konstateras att behov av prioriteringar kan uppstå mellan industriell produktion och andra verksamheter.

Säker strålmiljö

Förhöjda halter av radon förekommer i vart fjärde hus i Finspångs kommun. Radonsäkert byggande ska tillämpas vid all byggnation. En väl utvecklad grönstruktur i tätorterna ger förutsättningar för att skapa solskyddade miljöer i anslutning till lektyor.

Enligt ÖP 11 ska radonförekomst beaktas i all planering.

Ingen övergödning

En översyn av VA-plan planeras där behov av nytt vattenverk samt utbyggnad av VA till nya områden ska utredas. För ny bebyggelse utanför detaljplanelagt område ska hållbara VA-lösningar säkerställas innan ett positivt förhandsbesked kan ges. Behov av dagvattensutbyggnad i befintliga tätorter redovisas och riktlinjer för dagvattenhantering ska upprättas. Vattenskyddsområden redovisas och ska enligt ställningstagande i planen upprätthållas. Tydliga ställningstaganden rörande vattenkvalitet och MKN.

ÖP 11 angav att detaljplan skulle övervägas om hållbar VA-försörjning inte kunde anordnas på annat sätt. VA-plan sänkades. MKN skulle beaktas vid all planläggning.

Levande sjöar och vattendrag

Planen redovisar principer för det generella strandskyddet. Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) har utpekats. Inga områden med limniska värden som bör skyddas

har utpekats. Finspång har många vattendrag med kulturhistoriskt värdefulla bruksmiljöer som utgör vandringshinder för fisk. Översiktsplanen ger ingen vägledning om behov av prioritering mellan natur- och kulturvärden skulle uppstå.

Översiktsplanen redovisar ställningstagande för hur nuvarande och framtida vattenförsörjning ska tryggas.

ÖP 11 pekar ut områden för LIS samt redovisar beslutade och planerade vattenskyddsområden. VA-plan ska tas fram.

Grundvatten av god kvalitet

Beslutade miljö kvalitetsnormer enligt EU's ramdirektiv för vatten samt åtgärdsprogram för vattenförvaltning redovisas. I översiktsplanen redovisas även vilka faktorer som behöver beaktas i den fortsatta planeringen för att beslutad miljö kvalitetsnorm ska kunna uppnås. En dagvattenstrategi behöver tas fram. Eventuell spridning av PFAS från brandövningsplats behöver utredas.

Vattentäkter samt områden med grundvattenförekomster redovisas i ÖP 11. MKN för vatten ska beaktas i all planering.

Myllrande våtmarker

Grön- och blåstruktur är liksom bebyggelse en överordnad struktur som ska synliggöras, bibehållas och stärkas i planläggningen. Tillgängligheten till det tätortsnära naturreservatet Ölstadssjön ökas.

I ÖP 11 utpekats våtmarker i skogs- och jordbrukslandskapet som miljöer där den biologiska mångfalden hotas. Hur känsliga miljöer ex våtmarker ska skyddas bör utredas.

Levande skogar

En ny natur- och friluftsplan är under framtagande som ersätter kommunens naturvårdsprogram från 2003. Den nya planen uppges bli ett viktigt planeringsunderlag som ska bidra till nationella och globala mål uppfylls. Vid planläggning ska den grön-blå infrastrukturen synliggöras, bibehållas och stärkas med hänvisning till de ekosystemtjänster som den representerar. Regionala värde trakter för grön infrastruktur redovisas.

Mark tas i anspråk för nya bostäder och verksamhetsområden.

Hotade skogstyper som identifierats i kommunens naturvårdsprogram redovisas i ÖP 11 som ekologiskt särskilt känsliga områden som ska skyddas.

Ett rikt odlingslandskap

Ny mark tas i anspråk och i tätortsnära lägen prioriteras bebyggelse framför jordbruk. Förtätning ska i första hand ske på redan ianspråktagen mark eller skogsmark.

Odlingslandskapet utpekats som en särskild resurs för stadsnära rekreation. Brukningsvärd jordbruksmark ska i möjligaste mån bevaras för fortsatt brukande.

Byggnation av bostadshus som främjar generationsskiften och/eller fortsatt drift av jord-och skogsbruk ska särskilt beaktas. Utpekade LIS-områden ger nya förutsättningar för boende på landet. Anläggningar som gynnar besöksnäring och rekreation, areella näringar och annan landsbygdsutveckling ska prioriteras högre än andra näringar.

I ÖP 11 formuleras en strategi för landsbygdsutveckling med ex utveckling av infrastruktur, bebyggelse och LIS-områden. Bebyggelse ska prioriteras i tätortsnära områden

God bebyggd miljö

Riktlinjer för lokalisering, utformning och placering av ny bebyggelse har tagits fram som underlag för prövning av bygglov. Översiktsplanen redovisar en utvecklad strategi för en klimatsmart transportinfrastruktur med tydliga och motiverade riktlinjer där gång, cykel och kollektivtrafik är prioriterade. Riktlinjer för att hantera höjda temperaturer redovisas. Natur- och friluftspan ska vara del i beslutsunderlag vid prövning av bygglov. Riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse i landskapet. Natur- och friluftspan blir ett viktigt planeringsunderlag som bidrar till att nationella miljömål friluftsmål och hållbarhetsmål i Agenda 2030 uppnås.

ÖP 11 redovisar motsvarande principer men på en mer översiktlig och generell nivå.

Ett rikt växt och djurliv

Kommunal planering inriktas utifrån den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur.

Ekosystemtjänster beskrivs som ett verktyg i den fortsatta planeringsprocessen men har inte använts i den översiktliga planeringen. Skyddad natur redovisas men inga områden med behov av skydd har identifierats.

Områden med höga värden för natur och friluftsliv ska värnas i planeringen enligt ÖP11.

Övriga nationella miljömål

De två miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Storslagen fjällmiljö bedöms som mindre relevanta för Finspångs kommun.

Åtgärder kopplade till Bara naturlig försurning redovisas under målet ”Frisk luft”.

Sammanfattande jämförelse mellan översiktsplan 2011 och översiktsplan 2020

I båda översiktsplanerna redovisas åtgärder kopplade till de nationella miljömålen. I ÖP 2020 har analysen fördjupats och de redovisade åtgärderna konkretiserats och förtydligats i strategier, ställningstaganden och riktlinjer för den fortsatta samhällsbyggnadsprocessen.

ÖP2020 bidrar i högre grad än ÖP 2011 till att uppfylla de nationella och regionala miljömålen genom att bidra till uppfyllelse tio av 13 bedömda miljömål till skillnad från ÖP2011 som enbart bedöms bidra till fyra miljömål.

En sammanfattande tabell redovisas på nästa sida.

Tabell 4. Bedömning av måluppfyllelse nationella miljömål

Miljömål	ÖP 2011	ÖP 2020
Begränsad klimatpåverkan		
Frisk luft		
Bara naturlig försurning		
Giftfri miljö		
Skyddande ozonskikt		
Säker strålmiljö		
Ingen övergödning		
Levande sjöar och vattendrag		
Grundvatten av god kvalitet		
Hav i balans		
Myllrande våtmarker		
Levande skogar		
Ett rikt odlingslandskap		
Storslagen fjällmiljö		
God bebyggd miljö		
Ett rikt växt- och djurliv		

5.2 Avstämning riksintressen och skydd

Utpekade riksintressen och skyddade områden har generellt hanterats som en förutsättning som beaktats i den översiktliga planeringen. I översiktsplanen redovisas ställningstaganden och riktlinjer för hur riksintressen ska hanteras.

Finspångs kommuns tolkning och avgränsning av riksintresseområden redovisas som ställningstaganden i översiktsplanen:

- Finspångs kommun delar inte statens uppfattning om avgränsning av riksintresseområdet för yrkesfiske. Kommunen anser att riksintresset för yrkesfisket slutar vid Doversundsbron omfattar därmed inte Skutbosjö och Dovern. Kommunens

motivering är att det inte förekommer något yrkesfiske uppströms Doversundsbron. I översiktsplanen redovisas två objekt med olika avgränsningar.

- Enligt kommunens ställningstagande i översiktsplanen ska riksintresse industriell produktion prioriteras före andra riksintressen i syfte att främja tillväxt och industrins utveckling. Det föreslagna området berör riksintresse för kulturmiljö kring Finspångs slott och bruksmiljö.
- Många av de föreslagna utvecklingsområdena är belägna inom riksintresse för försvaret (höga objekt). Samråd ska ske med Forsvarsmakten vid planering för höga objekt inom stoppområde för höga objekt och MSA-område.
- Riksintresse för kommunikationer prioriteras före andra riksintressen. Markreservat säkerställs för förbifart Finspång, förbifart Sonstorp och förbifart Hällestad samt för sträckan Ljusfallshammar – länsgränsen.

Den samlade bedömningen är att kommunen har strävat efter att tillgodose riksintressen i sin planering av mark- och vattenanvändning och att risk för påtaglig skada inte föreligger. Konsekvenser av gjorda prioriteringar bör analyseras och prövas i den fortsatta planeringen.

Påverkan på vattenskyddsområde i Finspångs kommun:

- Planområdet Ryssnäs solklint är beläget inom tertiär zon för vattenskyddsområde Glan. Lotorp Västra ligger till viss del inom sekundär zon för vattenskyddsområde Bleken. För båda planområdena innebär detta att föreskrifterna för vattenskyddsområdet ska beaktas. Risk finns för påverkan på Glans vattenskyddsområde om inte vatten och avlopp hanteras på ett miljöriktigt sätt. Planerade utvecklingsområden bedöms inte vara resurser för framtida vattenförsörjning.

5.3 Avstämning Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) regleras i 5 kap MB. Det beskriver lägsta godtagbara miljö kvalitet inom några ämnesområden. MKN omfattar dels gränsvärden som ej får över- eller underskridas, dels riktvärden som skall eftersträvas och ej bör överskridas. Det finns miljö kvalitetsnormer för utomhusluft, omgivningsbuller och vattenförekomster (ytvatten och grundvatten).

5.3.1. Luft

Beslutade miljö kvalitetsnormer för luft överskrids inte i Finspång. Luftkvaliteten ska beaktas i samhällsplaneringen. I översiktsplanen redovisas principer för lokalisering och utformning av bostäder, arbetsplatser och service som gynnar hållbara trafiksystem.

5.3.2. Vatten

Många ytvatten når inte beslutade miljö kvalitetsnormer. Planerad bebyggelseutveckling kan ge negativ påverkan på status i näraliggande sjöar och vattendrag. Betydande påverkan avseende totalfosfor anses redan finnas från avloppsreningsverk, jordbruk, industri och enskilda avlopp i vissa områden. Det finns även risk för påverkan av miljögifter spridning

från förorenade områden både till yt- och grundvatten. Problem med fysiska strukturer som bristande konnektivitet i många vattendrag hanteras inte i översiktsplanen.

Påverkan på vattenkvaliteten och redovisade åtgärdsbehov för att uppnå beslutade kvalitetskrav till år 2027 behöver hanteras i den fortsatta planeringsprocessen och arbetet med nya fördjupade planerings- och kunskapsunderlag prioriteras.

5.3.3. Buller

Finspångs kommun omfattas inte av krav på bullerutredning. Regler för riktvärden för buller enligt gällande lagstiftning ska följas. Kommunen strävar efter att begränsa buller i enlighet med miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt regler om egenkontroll, hänsyn och prövning. Enligt ställningstagande i översiktsplanen kommer kommunen att arbeta förebyggande för att minska uppkomst och effekter av trafikbuller. I planeringen ska särskild hänsyn tas till barn och andra utsatta gruppers behov.

5.4 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter kan beskrivas som effekter som samverkar på olika sätt. De kan vara antingen additiva, synergistiska eller motverkande. Effekter kan vara både negativa och positiva. Nedanstående projekt, händelser och företeelser bedöms kunna skapa kumulativa effekter:

Exploatering på jordbruksmark bidrar till negativ trend

Jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelseutveckling i anslutning till Finspångs tätort samt prioriterade orter och stråk. Det nationella miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är inte uppnått och utvecklingen i miljön är negativ (Naturvårdsverket 2018). Möjligheten att producera livsmedel och foder är en viktig ekosystemtjänst i odlingslandskapet men på nationell nivå fortsätter arealen åkermark att minska p g a exploatering av jordbruksmark för nya bostäder. Även variationsrikedomen i odlingslandskapet är av stort värde där djurhållning och betesdrift är viktiga förutsättningar för att mångfalden ska bevaras. Finspångs kommun har liksom alla landets kommuner ett gemensamt ansvar för att värna jordbruksmarken som ett väsentligt samhällsintresse där varje minskning får en additiv effekt som minskar förutsättningarna att uppfylla miljömålet Ett rikt odlingslandskap.

Utbyggnad av kommunalt VA kan motverka ökad belastning av näringsämnen

För att uppnå beslutade miljö kvalitetsnormer för vatten krävs åtgärder. Påverkan på ytvattenkvalitet genom avlopp, förorenade områden samt dagvattenhantering i nya och gamla områden kräver fördjupade insatser. Ny bebyggelseutveckling i tätortsnära lägen och LIS-områden innebär en risk för näraliggande sjöar men även möjligheter att bilda nya verksamhetsområden och ansluta hushåll med enskilda avlopp. En ökad tillförsel av näringsämnen från fler invånare och nya områden kan motverkas genom en ökad anslutning av enskilda avlopp till kommunala reningsverk samt förbättrad dagvattenhantering.

Kommunöverskridande stråk ger värdefulla synergier

En tillväxt baserad på förtätning och stråktänkande ger ökat underlag för kollektivtrafikförsörjning och teknisk service. Att jordbruksmark tas i anspråk samt risken för buller från riksväg 51, ska ställas mot fördelar som förstärkt underlag för kollektivtrafik, närhet till teknisk infrastruktur som VA och fjärrvärme samt cykelvägar vilket ger både miljömässiga och samhällsekonomiska fördelar. Att både Norrköping och Finspångs kommuner bygger ut i stråket utmed väg 51 skapar värdefulla synergier som bidrar till att

minska klimatpåverkan genom att hållbara transportsystem och en förbättrad tillgång till fjärrvärme kan tillhandahållas.

5.5 Målkonflikter

Arbetet med att identifiera målkonflikter har avgränsats till att omfatta konflikter som berör klimat, biologisk mångfald samt vatten. Med hjälp av checklistan för betydande miljöaspekter har potentiella konflikter identifierats och hanterats i avgränsningen av planens utvecklingsområden.

Förtätning på jordbruksmark kontra bevarande av kulturlandskapets värden

Intresset att skapa hållbar bebyggelsestruktur med tätare orter och stråk prioriteras framför annan markanvändning som jord- och skogsbruk. När jordbruksmark tas i anspråk påverkas både naturvärden, landskapsbild och förutsättningarna för att bedriva lantbruksföretag. En levande landsbygd med bärkraftiga jord- och skogsbruk är en förutsättning för bevarande av kulturlandskapets värden och ett öppet jordbrukslandskap. Finspång beskriver en balanserad syn på möjligheten att bo och bygga på landsbygden. I utvecklingsstrategin för landsbygd och orter redovisas principer för försörjning av samhällsservice och stråktänkande som skapar rimliga förutsättningar för en hållbar livsstil på landet.

Förtätning kontra hälsa och säkerhet

I centrala Finspång föreslås förtätning på redan ianspråktagen mark. Översiktsplanen pekar även ut ett antal nya relativt stora områden runt Finspångs tätort för framtida expansion och tillväxt. Tät bebyggelse ger förbättrade förutsättningar för en hållbar stadsutveckling med tillgång till samhällsservice och klimatsmarta resor. En konsekvens av en tätare bebyggelse är ökad risk för störningar från infrastruktur och verksamheter. Skyddsavstånd till Seveso-anläggningar samt risk allmänt måste beaktas. Befintliga kvaliteter som grönområden för friluftsliv riskerar att försämrats när skog och friluftsområden tas i anspråk för ny bebyggelse.

Föreslaget riksintresse industriell produktion kontra riksintresse kulturmiljö.

Finspångs slott och bruksmiljö är utpekade som område av riksintresse för kulturmiljö. Området är detaljplanlagt. Den sammansatta bruks- och industrimiljön från 1500-talet är fortfarande en levande produktionsplats med både tillverkande enheter och resurser för forskning, produkt- och kompetensutveckling. Att utveckla den befintliga miljön är en del av platsens historia och en förutsättning för ortens tillväxt, men bör ske med stor respekt för riksintressets värden. Att utveckla moderna verksamheter i gamla miljöer utifrån dagens krav är förenat med utmaningar. Frågor som trafik, transport av farligt gods, hantering av förorenad mark och omgivningsstörningar för näraliggande bebyggelse är aspekter som behöver utvecklas i den fortsatta planeringen. Motstående intressen får prövas i detaljplan där avvägningen mellan olika värden ska baseras på fördjupade kunskapsunderlag.

Bruksmiljöer vid vatten kontra fria fiskvägar

I Finspångs kommun finns flera orter med unika industrimiljöer i centrala lägen med höga bevarandevärden. Det finns även många vattendrag som ej uppfyller miljö kvalitetsnormen på grund av strukturella hinder och bristande konnektivitet. Småskalig vattenkraft i bruksmiljöer med höga bevarandevärden ska avvägas mot mål om återställning av fria fiskvägar.

5.6 Osäkerheter

I översiktsplanen redovisas sakområden som bör utredas vidare under den kommande fyraårsperioden. De sakområden som identifierats speglar väl de hävbara osäkerheter som föreligger i planen. Till detta kommer den genuina osäkerheten om vilken befolkningstillväxt som kommer att realiseras och det verkliga markbehovet kopplat till bebyggelsestrycket. Översiktsplanens inriktning är att skapa möjligheter för 30 000 invånare.

Redovisat osäkerhetsbehov där fortsatta utredningar krävs rör:

- Klimatanpassning och behovet av skyfallskartering
- Åtgärder för att främja gång, cykel och kollektivtrafik
- Teknisk försörjning och då framförallt planering av vatten och avlopp
- Behov av restriktioner för farligt gods
- Eventuell spridning av PFAS från kommunens brandövningsplats

5.7 Samlad bedömning av miljöpåverkan

Att ta ny mark i anspråk för utveckling av bostäder, verksamheter och service är förenat med betydande miljökonsekvenser. Finspångs kommun redovisar i översiktsplan 2020 befintliga värden, motstående intressen och miljökonsekvenser för den planerade användningen av mark och vatten. I tabell 5 jämförs konsekvenserna för de miljöaspekter som bedömts som betydande för översiktsplan 2020 och översiktsplan 2011.

Tabell 5. Sammanfattning betydande miljöaspekter, jämförelse ÖP2011 och ÖP2020, Finspångs kommun.

	ÖP 2011	ÖP 2020
Natur och friluftsliv	Mindre redovisat markanspråk för planerad bebyggelseutveckling. ÖP 11 ger inte stöd för att möta nuvarande och prognosticerad tillväxt och bebyggelseutveckling. Ökad efterfrågan riskerar att ny bebyggelse planeras utan samlad analys i ÖP vilket medför risk för små negativa konsekvenser.	Ny mark tas i anspråk för utveckling vilket bland annat berör två områden av riksintresse. Intresset att skapa tätare orter och stråk prioriteras framför jordbruk och friluftsliv. Utvecklad strategi med tydliga och motiverade riktlinjer för lokalisering, utformning och placering av ny bebyggelse har tagits fram som underlag för prövning av bygglov. Grön- och blåstruktur hanteras generellt som en resurs för utveckling av attraktiva boendemiljöer vilket skapar möjlighet för bevarade naturvärden och ökade värden för friluftslivet. Konsekvenserna av genomförandet av ÖP bedöms som små negativa då det större markanspråket innebär att arter och naturmiljöer kan påverkas negativt.
Kulturmiljö	Värdefulla miljöer ska bevaras och synliggöras till kommande generationer. Ökat behov av kunskap identifierat. Ökad efterfrågan riskerar att ny bebyggelse planeras utan samlad analys i ÖP. Konsekvenserna bedöms dock som neutrala men det finns risk för att negativa konsekvenser kan uppstå på värden kopplade till fornminnen. Detta behöver hanteras i fortsatt planering.	Ett större markanspråk medför risk för påverkan av kulturmiljöer. Förbättrade kunskapsunderlag och tydliga riktlinjer ger möjligheter att förvalta kulturhistoriska värden. Under förutsättning att ny kunskap och översiktsplanens riktlinjer tillämpas bedöms konsekvenserna som neutrala. Det finns risk för att negativa konsekvenser kan uppstå på värden kopplade till fornminnen. Detta behöver hanteras i fortsatt planering.
Vatten	DP ska övervägas om hållbar VA-försörjning inte kan ordnas på annat sätt. En generell inriktning för hantering av vatten som resurs redovisas men saknar stöd i VA-plan vilket medför risk för negativa konsekvenser.	För ny bebyggelse utanför DP krävs att hållbar VA-lösning kan säkerställas innan positivt förhandsbesked kan ges. Ställningstagande i ÖP ger underlag för fortsatt VA-planering vilket ger möjlighet till positiva konsekvenser där vattenkvalitetsnormer kan uppnås.

Energi och klimat	Fortsatt arbete för energihushållning, effektivisering och förnybar energi i enlighet med energiplanen. Planerad bebyggelseutveckling baseras på stråktänkande och förtätning av tätorter för att stödja. Allmänna riktlinjer för kollektivtrafik och fjärrvärmeutbyggnad. Sammantaget ger planen en tydlig riktning som skapar möjligheter till positiva konsekvenser.	Planerad bebyggelseutveckling baseras på stråktänkande och förtätning av tätorter för att stödja kollektivtrafik och fjärrvärmeutbyggnad. Hållbara färdvägar prioriteras i planeringen och särskilt i Finspångs centrum. Fyrstegsprincipen är vägledande. Förutsättningar för förtätning är tydligare vilket ger positiva konsekvenser för det fortsatta arbetet att minska klimatpåverkan.
Klimatanpassning	Endast generella formuleringar finns om hur arbetet med klimatanpassning ska bedrivas. Konsekvenserna bedöms som neutrala.	Ställningstaganden och riktlinjer som kan bidra till att förebygga konsekvenserna av ett ändrat klimat redovisas vilket skapar goda möjligheter för ett fördjupat arbete med klimatanpassning och ge positiva konsekvenser.
Hälsa och säkerhet	Alternativ placering av verksamheter med stora volymer farligt gods saknas p g a osäkerhet om nytt läge för förbifart rv 50 vilket ger en risk för att nuvarande situation består. Konsekvenserna bedöms som neutrala.	Tydlig redovisning av förutsättningar, hänsyn, strategier och riktlinjer för att hantera kända risker för hälsa och säkerhet skapar möjligheter för att hantera dessa frågor i planeringen. ÖP 2020 skapar förutsättningar för omplacering av verksamheter med farligt gods till nya perifera lägen. Sanering av förorenad mark inom utvecklingsområden bedöms ge positiva konsekvenser.

	Positiva konsekvenser
	Neutrala konsekvenser
	Små negativa konsekvenser
	Stora negativa konsekvenser

För miljöaspekterna vatten, energi och klimat, klimatanpassning samt hälsa och säkerhet bedöms konsekvenserna av genomförandet av ÖP2020 kunna bli positiva. För kulturmiljö bedöms konsekvenserna kunna bli neutrala. För natur och friluftsliv bedöms små negativa konsekvenser uppstå. Inga stora konsekvenser med betydande negativa effekter bedöms behöva uppstå av föreslagen översiktsplan.

ÖP 2011 bedöms i jämförelse enbart bidra med positiva konsekvenser för miljöaspekten energi och klimat. Övriga miljöaspekter bedöms ge neutrala eller negativa konsekvenser.

Översiktsplan 2020 bidrar i högre grad än Översiktsplan 2011 till att uppfylla de nationella och regionala miljömålen. ÖP2020 hanterar de flesta av de av miljömålsmyndigheterna utpekade åtgärderna för hur en kommun kan bidra till de nationella miljömålen. Ett område som kan utvecklas är miljömålet Levande sjöar och vattendrag och frågeställningar som rör fria fiskvägar samt kulturmiljöer vid vatten. Inga områden som är aktuella för bildning av kommunala naturreservat har utpekats.

Översiktsplan 2020 ger underlag för detaljplanering och bygglovsgivning där beslutade riktlinjer och inriktningar ska tillämpas vilket gör att ett flertal relaterade styrdokument behöver uppdateras. Nya styrdokument som behöver tas fram är en trafikplan, vatten- och avloppsplan ska ses över samt riktlinjer för dagvattenhantering och en klimatanpassningsplan utarbetas. Viktiga styrdokument som behöver tas fram eller uppdateras redovisas som underlag för beslut i särskild ordning samt tilldelning av resurser.

Kommunen redovisar i översiktsplanens genomförandedel strategier för att hantera kvarstående osäkerheter och målkonflikter. Fortsatt utredningsbehov för den kommande fyraårsperioden har identifierats inom ett antal centrala områden som vatten och avlopp, klimatanpassning, natur- och friluftsliv och kulturmiljö. Beslut om genomförande tas i särskild ordning.

För att styra bebyggelseutvecklingen i genomförandeskedet behöver samarbetet med fastighetsägare och exploatörer utvecklas. I översiktsplanen redovisas olika styrdokument som centrala för att implementera planens redovisade viljeinriktning, en markstrategisk plan behöver tas fram liksom ett gestaltungsprogram för arkitektur, parkeringspolicy samt riktlinjer för dagvatten.

Kommunen har genomfört en översiktlig miljöbedömning av alla utvecklingsområden inom Finspångs tätort samt på landsbygden. Miljöbedömningen har använts som ett verktyg i planeringsprocessen. Resultatet av miljöbedömningen redovisas som en planeringsförutsättning under punkt 10 Övrigt, i översiktsplanen. Kopplingen till planförslagen under kapitel 5 och 6 är svag vilket innebär att viktiga förutsättningar i den fortsatta planprocessen riskerar att förbigås. Det vore önskvärt att områdesspecifika förutsättningar för hur betydande miljöaspekter ska hanteras redovisades i planförslagen för varje utvecklingsområde.

Översiktsplan 2020 implementerar på ett tydligt sätt övergripande mål på global, nationell och regional nivå i den kommunala planeringen. I jämförelse med översiktsplan 2011 ger översiktsplan 2020 stöd för en ökad befolkningstillväxt och tydligare stöd för en hållbar utveckling baserat på ställningstaganden i form av strategier, ställningstaganden och riktlinjer. Generella miljöproblem rörande energi och klimat hanteras i bebyggelsestruktur och stråktänkande. Lokala förutsättningar i frågor som vatten och avlopp, förorenade områden, grönstruktur, kulturmiljö och odlingslandskapets värden kräver fördjupade utredningar som kompletterar ställningstaganden i översiktsplanen. Under förutsättning att översiktsplanens intentioner realiserats och nödvändiga resurser tillsätts bedöms miljökonsekvenserna kunna begränsas till små negativa till positiva och kan stödja en hållbar samhällsutveckling.

6 Social och ekonomisk hållbarhet

6.1 Social hållbarhet

Finspångs kommun lyfter i översiktsplanen de sociala perspektiven under avsnitt 3 Målbild samt under avsnitt 9 Konsekvenser. I den sociala konsekvensanalysen framhålls vikten av att den fysiska planeringen kompletteras med ett väl genomtänkt socialt perspektiv. Sociala konsekvensbeskrivningar ska genomföras vid planprogram och detaljplaneläggning av nya områden.

6.2 Ekonomisk hållbarhet

De ekonomiska konsekvenserna av den befolkningsökning om 40 % som översiktsplanen möjliggör beskrivs översiktligt under avsnitt 9.4 i Översiktsplanen.

7 Förebyggande åtgärder

Miljö- och riskfaktorer ska hanteras så att miljön i så stor utsträckning som möjligt inte tar skada och att risken för att människor utsätts för skada eller olägenhet minimeras.

Finspångs kommun ska genom detaljplanering, bygglovsgivning och andra tillståndsärenden se till att omgivningspåverkan blir så liten som möjligt vid nyetablering.

Översiktsplanens utvecklingsstrategi och planförslag gällande varje enskilt område ska användas vid prövning av bygglov, detaljplaneläggning och förhandsbesked. I översiktsplanen redovisas riktlinjer för vilka aspekter som ska tillgodoses på ett

tillfredsställande sätt innan ett positivt besked kan ges. Det finns även riktlinjer för utformning och placering av ny bebyggelse samt landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).

I planeringen av utvecklingsområden som påverkar ytvatten med dålig eller otillfredsställande status där det finns en risk att beslutad miljö kvalitetsnorm till år 2027 ej uppnås, bör en utökad analys genomföras och lokala åtgärdsprogram upprättas för hela avrinningsområden. Särskilt angeläget är detta för Dovern där det finns flera påverkanskällor och olika åtgärdsprogram.

För att förebygga negativa konsekvenser på landskapsbild och arkitektur är det av avgörande betydelse att kulturmiljöprogrammet och översiktsplanens riktlinjer beaktas i den fortsatta planeringen.

Under förutsättning att redovisade rutiner och riktlinjer i översiktsplanen tillämpas i samhällsbyggnadsprocessen finns goda förutsättningar att omgivningspåverkan vid nybyggnation kan minimeras. Avgörande är även att identifierade utredningsbehov hanteras samt att befintliga och nya kunskapsunderlag används i planering och prövning för att förebygga negativa konsekvenser.

8 Uppföljning

Finspångs kommun har implementerat de globala målen enligt Agenda 2030. De 17 globala hållbarhetsmålen har översatts till ett lokalt sammanhang och inkluderats i kommunens styrning och ledning. Agenda 2030 som styrmodell erbjuder en tvärssektoriell helhetssyn på kommunens verksamheter och bidrar till en tydligare kvalitetssäkring av kommunens uppdrag.

Den nationella miljömålsuppföljningen samordnas av länsstyrelserna som årligen sammanställer statistik för den egna regionen. Kommunerna lämnar underlag till länsstyrelsen samt följer utvecklingen av relevanta indikatorer på lokal, regional och nationell nivå. Länsstyrelsen ansvarar också för den regionala miljöövervakningen samt kalkeffektuppföljning. Det bedrivs även sk verifieringsövervakning av vattenkemi i sjöar. Totalt redovisar Vatteninformation Sverige (VISS) 175 övervakningsstationer i Finspångs kommun.

Uppföljning av miljötillståndet i kommunen sker även inom Östergötlands luftvårdsförbund samt genom kontrollprogrammen för vattenvårdsförbunden för Motala Ström samt Nyköpingsån.

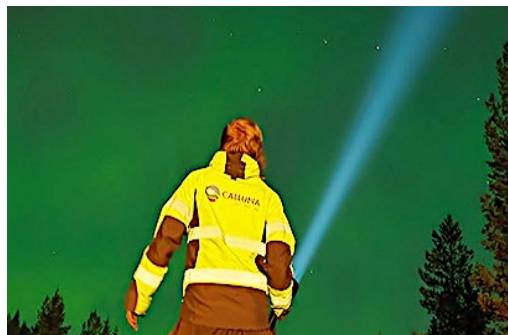
Referenser

- Bratt, A; (2014) *Regional Vattenförsörjningsplan för Östergötland*, Länsstyrelsen Östergötland, Rapport nr 2013:9
- Bratt, A. (2014) *Regional handlingsplan för klimatanpassning i Östergötland*, Länsstyrelsen i Östergötland Rapport nr 2014:12
- Lindberg, H., Claesson, C., Öjring, C.(2015) *Program för kulturmiljövård i Finspångs kommun*. Finspångs kommun KF 2015-06-17
- Länsstyrelsen Kalmar län, *Förvaltningsplan 2016-2021 för Södra Östersjöns vattendistrikt Del 4, Åtgärdsprogram 2016-2021 - Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys*
Länsstyrelsen i Östergötland (2009); *Bevarandeplan Na2000 Ölstadsjön SE0230272*
- Länsstyrelsen Östergötland (2014), *50 åtgärder för miljömålen i Östergötland*.
- Länsstyrelsen i Östergötland (2017-11-06) *Yttrande Sammanfattande redogörelse för Finspång kommuns översiktsplan Dnr 401-9071-17*
- Naturvårdsverket (2018) *Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2018 – Med fokus på statliga åtgärder*; Naturvårdsverket Rapport 6833
- Nord, M. (2018) *Riksintressen – stöd för hantering av riksintressen i fysisk planering*, Länsstyrelsen Västra Götaland Rapport nr 2018:46

Webbsidor

- Boverket (2017), *Positiv och negativ klimatpåverkan*, <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken>
- Boverket (2018). *Miljöbedömning översiktsplan – ett processverktyg*
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/processen-for-oversiktsplanering/miljobedomning/> Hämtad 2019-01-07.
- Naturvårdsverket (2018) *Vägledning Strategisk miljöbedömning* <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Miljobedomningar/Strategisk-miljobedomning/>
- Länsstyrelsen i Östergötland *Handlingsplan grön infrastruktur* www.lansstyrelsen.se/ostergotland/stat-och-kommun/natur/gron-infrastruktur.html
- <http://www.sverigesmiljomal.se/stod-och-rad-i-miljoarbetet/>
- Vatteninformationssystem Sverige VISS <https://viss.lansstyrelsen.se/>

CALLUNA

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping